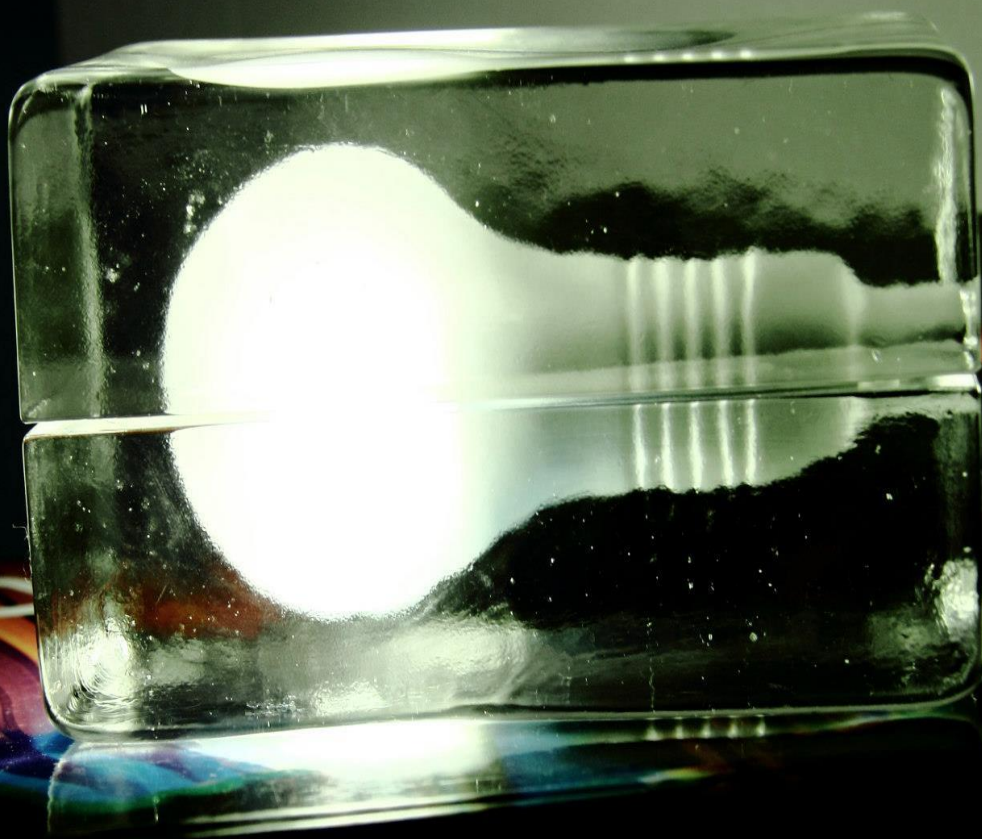

REVISTA CENTRULUI DE STRATEGII APLICATE

DIPLOMACY & INTELLIGENCE

Nr. 2
Decembrie 2013

Bordul editorial

Laura RITEȘ - Director Direcția Procedură Legislativă, Sinteze și Evaluări la Camera Deputaților

Ionuț IFRIM – Conf. Univ. Dr., cercetător științific la Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române

Adrian CĂMĂRĂȘAN – Lect. Univ. Dr., Șef serviciu Protecția informațiilor clasificate la Autoritatea de Supraveghere Financiară

Corina Georgiana LAZĂR – Lect. Univ. Dr, Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative

Dragoș Tiberiu NIȚĂ – Expert la Institutul Cultural Român

Mihai MĂRGĂRIT – Consilier parlamentar la Camera Deputaților

Sarmiza ANDRONIC - Lector la Institutul Diplomatic Român

Mariana CAPOTĂ – Consilier parlamentar la Camera Deputaților

Ruxandra RÎMNICEANU – Dr. ing. expert INFOSEC

Redactor Șef

Valeriu ANTONOVICI – Cadru Didactic Asociat la Facultatea de Științe Politice, SNSPA,

Redactor Șef Adjunct

Petrică-Mihail MARCOCI - Lect. Univ. Dr. Academia de Poliție „Al. I. Cuza”

Secretar General Redacție

Ionuț RITEȘ – Șef Birou, Camera Deputaților

Președinte de onoare

Ștefan GLĂVAN - Prof. Univ. Dr. Ambasador

Tehnoredactare

Diana COSTAȘ

Opiniile exprimate în textele publicate aparțin autorilor și nu reprezintă punctele de vedere ale CSA. Autorii își asumă întreaga responsabilitate pentru ideile exprimate. Drepturile de autor rămân în proprietatea autorilor.

ISSN 2344 – 3650

Indexată în:

Cuprins

Vasile-Adrian Cămărășan POLITICI EUROPENE PRIVIND MIGRAȚIA	6
Dorin –Marinel EPARU MULTIDIMENSIONALITATEA CONFRUNTĂRIILOR MILITARE	20
LUCA MIRELA DANIELA EVOLUȚIA SPIONAJULUI DIN UMBRĂ:Continuitate sau estompare în trecut?	45
Iancu Luiza Mihaela POSIBILITATEA CONSTITUIRII UNEI UNIUNI MONETARE ÎN AFARA UNIUNII ECONOMICE STUDIU DE CAZ: ADERAREA ROMÂNIEI LA ZONA EURO ÎN 2015	52
Coșcodaru Iulian Mihai UN NOU PERICOL LA ADRESA SECURITĂȚII INTERNAȚIONALE: ISLAMO-TERORISMUL	64

POLITICI EUROPENE PRIVIND MIGRAȚIA

Dr. Vasile-Adrian Cămărășan

Abstract

Migrația ca vector al interculturalității a însoțit construcția europeană, fundamentând o serie de abordări strategice în domenii fundamentale pentru consolidarea dimensiunilor de suport comunitar. Cu toate acestea, în pofida evoluțiilor preponderent pozitive, politicile europene privind migrația rămân, pentru moment sufocate de interese diverse care își au izvorul atât la nivel național, al statelor membre, cât și în abordările strategice propuse la nivel comunitar. În aceste condiții, ambivalența și paradoxurile acestor abordări europene constituie subiecte de analiză în contextul migrației europene, dar și elemente de vulnerabilitate în contextul consolidării modelului social european. Investigația din articolul de față își propune să evidențieze tocmai aceste aspecte de ambiguitate care afectează până la urmă abordarea europeană constructivă a migrației.

Migration, as an intercultural vector has accompanied the European construction supporting a number of strategic approaches in basic areas to consolidate the Community support. Even though, in spite of some positive developments, the European policies on migration are still overwhelmed by national policies or the Community' strategic approaches. In this respect, the ambivalence and paradoxes of the European policies are serious matters to be analysed in the context of European migration but also as vulnerabilities of the European Social Model. The investigation herein tries to stress these ambiguities that affect finally the positive European approach on migration.

Studiul politicilor europene privind imigrația relevă în mod inevitabil legătura simbiotică dintre acestea și evoluția construcției europene. Practic, poziția și viziunea statelor europene asupra migrației pot fi descifrate cu ușurință urmărind momentele cheie ale

fundamentării și dezvoltării Uniunii Europene.

În această perspectivă, gestionarea fenomenului migrației a cunoscut diverse abordări a căror esență a fost una deosebit de elastică, înglobând, cu diverse ponderi

procentuale și de interes, aspecte economice, politice, de justiție și sociale. Abordarea generală strategică a dezvoltării și consolidării construcției europene a avut evidente implicații asupra gestionării fluxurilor migratorii, regularizării acestora și a integrării imigranților și a familiilor acestora.

Istoria migrației în Europa este una deosebit de complexă. Poate nu atât procesul globalizării în cadrul căruia construcția europeană reprezintă una din componentele importante cât migrația ca principal vector al interculturalității a cristalizat sistemul drepturilor și libertăților comunitare, a contribuit la implementarea și dezvoltarea cetățeniei europene și, nu în ultimul rând la îmbogățirea sistemului de valori europene care, în ciuda faptului că se remarcă mai degrabă printr-un grad ridicat de eterogenitate, individualizează Uniunea Europeană ca model social și cultural la scară globală.

În tot acest proces, politicile Uniunii cu privire la migrație au jucat un rol decisiv. Este suficient să invocăm Modelul social european pentru a susține această ipoteză. În mod evident, aspectele pozitive ale strategiilor, politicilor sau măsurilor de gestionare a migrației au dus la fundamentarea, dezvoltarea și consolidarea unor mecanisme de management societal și economic la nivel european având drept

scop susținerea creșterii economice a Uniunii dar și contracararea dinamicii demografice în această regiune, proces ce dă naștere unor preocupări serioase asupra viitorului social al Europei.

Aspectele negative ale politicilor europene nu pot fi nici ele ignorate. Pe lângă resurgența mișcărilor politice de extremă care se pliază de multe ori pe curentul eurosceptic, crearea "fortăreței Europa" contrazice de multe ori principiile care au stat la baza demarării proiectului european. Mai mult decât atât, în mod evident, componentele acestor politici, și în mod special cele exclusive care privesc securitizarea migrației, constituie, de multe ori un serios obstacol în calea realizării unui grad ridicat de integrare al statelor membre la nivelul comunității și al Pieței Unice.

Pe de altă parte, mai ales în ceea ce privește aspectele sociale și culturale, conceptualizarea și tratamentul diferențiat al unor grupuri sociale aruncă semne de îndoială asupra viziunii europene referitoare la grupurile etnoculturale, în raport cu cetățenii europeni. Persistența nefundamentată a dualismului minorității naționale-minorități etnice la nivel european constituie, de cele mai multe ori, sursă de discriminare și de eludare a prevederilor dreptului comunitar de către state membre supuse

presiunilor interne exercitate tocmai de naționalismul externist despre a cărui resurgență aminteam mai sus.

În fine, un alt aspect care trebuie subliniat și este atins în analiza de față, este cel al ambivalenței și paradoxurilor politicilor europene privind migrația. După cum arătam, raportul între politicile inclusive și cele exclusive nu a fost încă stabilit la un nivel optim, în ciuda consolidării unor construcții sectoriale care au în vedere atât aspectele sociale cât și pe cele de justiție și securitate. Multe dintre acestea le vom semnala în analiza propusă în acest material.

Esența politicilor europene privind migrația

Analiza integrată a politicilor europene privind gestionarea migrației nu ar fi posibilă fără unele clarificări conceptuale privind natura și esența politicilor comunitare de regularizare și valorificare a fluxurilor de imigranți și de gestionare, în același timp, a tuturor implicațiilor economico-sociale pe care acest fenomen le are asupra societăților de inserție.

După cum am arătat mai sus, trebuie subliniat faptul că orice analiză dedicată politicilor europene, indiferent de domeniul de acțiune, se întemeiază pe fundamentarea și dezvoltarea

construcției europene și, implicit pe unul din principalele obiective ale acesteia, integrarea economică. Ulterior, odată cu consolidarea comunitară, elementele noi care au început să capete o importanță tot mai mare în cadrul comun al Uniunii au impus reconsiderarea unor domenii și transpunerea lor de la nivel național la un nivel superior de competență și interes, cel supranațional.

Aceste componente au făcut, de-a lungul timpului, o serie de cercetări fundamentate care au scos în evidență atât elementele constructive ale evoluției europene cât, mai ales, interdependențele sectoriale care au facilitat și accelerat procesul de integrare. Marele merit al acestor demersuri îl reprezintă asocierea și armonizarea integrată a conceptelor și agregatelor din diferite discipline de sine stătătoare care, finalmente, converg spre fundamentarea modelului european ca și construcție complexă bazată atât pe componente cuantificabile cât și pe principii sociale care sprijină dezvoltarea Uniunii. Mai mult decât atât, ele deschid noi direcții de cercetare sau oportunități care pot fi valorificate în studii sectoriale centrate pe investigarea dinamicii vectorilor de integrare și consolidare comunitară.

Pe de altă parte, urmărind evoluția cadrului normativ și

instituțional pe care s-a sprijinit construcția europeană, se poate observa cu ușurință creșterea complexității mecanismelor și instrumentelor comunitare ca răspuns la nevoile unei Uniuni cât mai integrate dar și ca și suport de implementare pentru strategiile sectoriale.

Fără a propune o analiză extensivă a politicilor europene ca și concept și conținut, considerăm totuși necesară punctarea unor momente esențiale care au influențat atât procesul de elaborare cât și implementarea acestora și chiar modalitatea de gestionare a întregului mecanism pe care aceste politici îl reprezintă în prezent.

Migrația în politicile europene

Migrația, ca fenomen inevitabil progresului social și creșterii economice a fost prezentă în permanență ca țintă a măsurilor strategice adoptate la nivelul Uniunii, ca dimensiune de sine stătătoare a unor politici sectoriale.

În fapt care este substanța, care este specificul politicilor adoptate la nivel național și european pentru gestionarea migrației? Este o întrebare care poate oferi soluția rezolvării multor situații de criză la nivelul societății și care poate, de asemenea, să reprezinte un fundament solid pentru orientarea

unor noi strategii publice bazate pe integrare, pe gestionarea interacțiunilor comunitare, sau a piețelor forței de muncă.

În fapt, toate aspectele invocate mai sus sunt reglementate în cel mai înalt grad la nivelul cadrului strategic și procedural european, stabilindu-se sarcini precise pentru acțiunile statelor, încurajându-se cooperarea regională și transnațională în vederea unei abordări corecte și integrate a tuturor aspectelor proceselor și fenomenelor de impact la nivelul societății.

În acest moment, politicile privind migrația în Europa se adoptă pe două paliere diferite - național și comunitar - care țin seama atât de tradițiile statelor și poziția lor față de fenomenul migrației cât și impacturile sociale pe care fluxurile migratorii le au asupra societăților.

De asemenea, această structurare asigură o oarecare "operativitate" în soluționarea unor aspecte concrete privind integrarea migraților dar respectă, în același timp, modalitățile de acțiune europeană, în special principiul subsidiarității. Cu toate acestea, de cele mai multe ori, măsurile adoptate la nivel național de diferite state membre tind să se reflecte în măsurile adoptate la nivel comunitar, acestea din urmă fiind decisiv influențate ca dinamică și finalitate de practicile naționale.

Având în vedere impactul, deseori negativ, pe care îl are imigrația asupra societății, cel puțin în fazele de început – „preintegrare” – este evident faptul că adoptarea măsurilor la diverse niveluri comunitare este un element de necesitate atât pentru a asigura un cadru social sănătos și securizat în care persoanele să poată interacționa în limite rezonabile cât și pentru a facilita implementarea unor eventuale instrumente de intervenție a autorităților în cazul unor situații tensionate.

Nu doar în Europa, după cum am arătat într-o secțiune anterioară, evoluția fenomenului migraționist a impus statelor elaborarea și implementarea unor politici integrate, comprehensive, care să permită identificarea elementelor specifice fiecărei comunități, a lipsurilor de la nivelul acestora și, implicit, să asigure o coerență ridicată în soluționarea problemelor societale cauzate de impactul fluxurilor migratorii.

În prezent majoritatea statelor au politici care se adresează unor aspecte ale imigrației dar, din păcate, nu multe din acestea pot fi catalogate ca fiind foarte cuprinzătoare (Messina, Thouez 2002).

Totodată, în considerarea rolului diferitelor structuri ale autorității investite cu competențe în domeniul integrării și al imigrației, trebuie să

existe preocupare pentru o coordonare la nivel intern, coordonare care ar trebui să determine inclusiv crearea unor structuri cu responsabilități specifice.

Experiența a peste 30 de ani de imigrație la nivel european, a cristalizat ideea conform căreia un proces de integrare de succes implică trei elemente principale: adoptarea imigranților de către societate, adoptarea societății de către imigranți și adoptarea unor strategii adecvate de comunicare atât între imigranți și societate cât și între ele și guverne sau reprezentanții autorităților publice, fie ele locale, regionale sau naționale. Mai ales în acest din urmă caz, este nevoie de a stabili un set clar de reguli și mijloace de comunicare pentru ca mesajul să fie transmis fără distorsiuni ideologice. Francezii, spre exemplu, au fost tentați să creadă că imigranții sunt sursa problemelor legate de forța de muncă sau de sistemul de securitate socială (Rosanvallon 2005, p. 70). Dar, după cum arată studiile sociologice, noii imigranți, ca și cei de dinaintea lor, au tendința să se concentreze în aceleași zone geografice. În aceste condiții, Patrick Weil se întreabă, pe bună dreptate: „Cum poate reacționa la fenomenul sosirii noilor imigranți un locuitor din aceste zone, care a înțeles și a crezut discursul asupra opririi imigrării?” (Weil 1995, p. 67)

În mod cert, nici un stat nu poate preveni imigrația chiar dacă ar vrea acest lucru. Experiența ne arată că și cele mai represive regimuri au frontiere penetrabile. În cadrul societăților democratice care au acceptat principiul drepturilor fundamentale ale omului, un procent de imigranți este inevitabil. Mai mult, natura complexă și dinamică a fenomenului migrației face ca acesta să fie într-o permanentă creștere, astfel încât statele sunt puse în situația de a exercita un control asupra presiunii formidabile exercitate de acest fenomen. În acest sens, cel mai bun lucru pe care statele pot să-l facă este de a influența și a ghida valurile de imigranți prin implementarea de politici specifice de integrare, politici care să nu împiedice imigrația. Politicile astfel creionate trebuie să fie îndeajuns de flexibile pentru a putea fi aplicabile atât diferitelor curenți migratorii cât și a modificărilor survenite în cadrul fenomenului. Având în vedere internaționalizarea migrației, cooperarea interstatală este o condiție sine qua non fără de care un stat este practic lipsit de putere în controlul frontierelor în ciuda celor mai aspre măsuri adoptate în acest sens.

Necesitatea unei strategii constructive apare și în domeniul dezvoltării și implementării unor procese efective de integrare socială, cu

accent particular pe integrarea grupurilor minoritare. Statele nu pot dicta asupra integrării sau asupra unor relații comunitare bune. Acest lucru se realizează prin cooperare cu opinia publică din poziția de a conduce și nu a fi condus. În acest sens, trebuie asigurate condițiile necesare pentru ca imigranții și majoritatea populației să înțeleagă că este în interesul propriu ca procesele de integrare să decurgă cu succes. Astfel, managementul acestui proces trebuie să cuprindă măsuri de educare a comunităților, de întărire a încrederii în aceste grupuri sociale și de eliminare a cauzelor care au condus la marginalizarea grupurilor minoritare față de societate. Cu alte cuvinte, imigrația este un fenomen inevitabil iar cel mai bun lucru pentru un stat este să-l influențeze în direcția obținerii celor mai bune rezultate sociale și economice atât pentru grupurile minoritare cât și pentru societatea de adopție. Astfel, integrarea apare ca o politică de sine stătătoare al cărei management înseamnă crearea condițiilor pentru ca persoanele aparținând grupurilor majoritare și minoritare să-și atingă scopurile în armonie socială.

În mod tradițional, migrația apare ca o relație între indivizii care se deplasează în căutarea unui loc de muncă și guvern care acționează ca „recepționar” pentru cel ce dorește

intrarea într-un stat și obținerea cetățeniei acestuia. Azi, acest lucru este privit mai degrabă ca o „afacere” de nivel internațional care beneficiază de un buget vast, oferind sute de mii de locuri de muncă în toată lumea, managementul fiind asigurat de grupuri de indivizi sau instituții care au fiecare un interes în derularea afacerii. Această percepție are consecințe importante pentru state deoarece ridică problema eficacității mecanismelor reglatoare și a politicilor cadru referitoare la relația imigranți-stat.

Abordarea strategică a imigrației necesită implicarea tuturor actorilor în domeniu, așa cum am subliniat mai sus, iar implementarea politicilor privind imigrația trebuie să se facă de o manieră transparentă astfel încât toți participanții la acest proces să conștientizeze faptul că au un rol pozitiv. În acest sens, toate inițiativele și deciziile adoptate trebuie să le fie comunicate deschis și în cel mai scurt termen.

În esență, rolul de manager al acestei problematice revine statului prin intermediul guvernului. Cu toate acestea, acest rol trebuie exercitat în colaborare cu o paletă largă de actori. La nivel general, această colaborare include imigranții și partenerii sociali – patronat, angajatori, sindicate sau organizații neguvernamentale ale imigranților. Acest dialog social este premisa de bază

pentru o strategie managerială efektivă a procesului de imigrație. Motivul principal îl constituie faptul că, la nivelul pieței muncii, recrutarea și selecția muncitorilor se află în mâna patronatului sau angajatorilor. Pentru un management eficient al imigrației, se impune o „privatizare” a strategiei în care actorii principali ai pieței muncii să fie încurajați să coopereze cu statul. Acest fapt obligă statul și patronatele să convină că, mâna de lucru străină care intră în țară reprezintă un compromis între sarcina guvernului de a restricționa fenomenul imigrației – ceea ce aduce prejudicii patronatelor – și interesul acestora de a obține forță de muncă în condițiile unor costuri scăzute.

Una dintre dificultățile principale în elaborarea unei strategii viabile de management al imigrației este necesitatea reconcilierii a două direcții conflictuale care influențează așteptările și atitudinea publică. Prima direcție este evoluția economiei spre globalizare, proces care leagă împreună economiile naționale într-o singură entitate în timp ce se promovează o cultură uniformă pentru mase. A doua direcție este reacția adversă la fenomenul globalizării și constă în creșterea importanței acordate de persoane comunităților locale. Acest proces este caracterizat prin naționalism și fragmentare (Portes, Min 1993, p. 76), și poate genera uneori insecuritate

socială ca urmare a șomajului și marginalizării piețelor de muncă precum și datorită faptului că economiile locale sunt percepute a fi lipsite de forță în fața puterilor globale. Astfel, unul din pericole este apariția unor ideologii negative față de imigranți caracterizate prin percepția publică conform căreia valurile de imigrație sunt parte a unui schimb global care nu este controlat de state și în fața căruia comunitățile locale sunt lipsite de apărare (Castles 2007).

Este sarcina autorităților - la nivel central și local - de a crea o atmosferă pozitivă, inclusivă, în care problemele legate de politicile de imigrație să poată fi abordate de o manieră obiectivă încercându-se crearea unui curent de opinie favorabil în detrimentul adoptării unei subiectiv existente deja. Premisele esențiale în dezvoltarea unor asemenea politici sunt consistența, claritatea și coerența în asigurarea unei informări corecte a opiniei publice. Spre exemplu, ar fi neproductiv pentru state să afirme că vor accepta numai imigranți temporari pentru a detensiona atmosfera publică, în timp ce ele cunosc perfect faptul că nu vor putea să împiedice imigranții temporari să-și stabilească reședința permanentă pe teritoriul lor.

Este important ca societățile de inserție să realizeze faptul că imigranții

trebuie integrați și că este esențial să se evite discriminările împotriva lor. Cu toate acestea, imigranții sunt discriminați adeseori în țările de destinație. La rândul ei, această discriminare perpetuează ciclul de sărăcie și alienare și alimentează mișcările sociale printre imigranți, creând un cerc vicios din care este dificil de ieșit. De asemenea, în multe cazuri, imigranții nu pot exercita un control asupra copiilor lor în aceeași măsură în care ar fi făcut-o în țările de proveniență. Subminarea autorității familiei combinată cu sărăcia și prezența unui sentiment de deșrădăcinare reprezintă un amestec periculos care duce la un comportament antisocial în creștere (Rifkin 2006, p. 207).

Evoluții și paradoxuri privind migrația și politicile europene

O serie de paradoxuri ilustrează evoluția politicilor privind imigrația în Europa (Geddes 2003, pp. 2-10). În primul rând, guvernele europene și, într-un înțeles mai larg, opinia publică sprijină politicile concepute în scopul limitării fenomenului migraționist. Acest lucru este datorat așteptărilor publice care sunt dificil de satisfăcut, iar calea prin care statele pot să convingă opinia publică este una îngustă. Percepția față de imigranți este una negativă. Într-o

mare măsură, europenii se simt copleșiți de valul de imigranți. Resentimentul a crescut în ultima jumătate de secol amenințând însuși procesul de europenizare. Conform unui sondaj, în anul 2000, numai 21% din europenii chestionați se arătau a fi „efectiv toleranți” față de imigranți. Mai mult de jumătate din subiecții investigați au spus că procesul de educație suferă dacă procentul imigranților în populația școlară este „prea ridicat”. Mai mult, jumătate din cei chestionați au fost de acord cu faptul că „minoritarii abuzează de sistemele de protecție socială” (Fuller 2002).

Chiar și în Marea Britanie, care are o tradiție de toleranță față de imigranți, având în vedere trecutul ei colonial, două treimi din cei chestionați au spus că sunt prea mulți străini în țara lor. În același spirit, două treimi din populația Germaniei este în favoarea unui control mai strict în domeniul imigrației. Resentimentul în creștere față de imigranți, coroborat și cu o oarecare atenuare a creșterii economice a încurajat formarea partidelor antiimigrație de extremă dreaptă, multe din acestea bucurându-se de o largă susținere (Wilcox, Weinberg, Eubank 2001).

Cu toate acestea, schimbarea demografică în Europa ar putea crea o situație nouă, după cum arată Comisia

Europeană. Astfel, se așteaptă ca populația totală a Uniunii Europene să atingă un nivel maxim în jurul anului 2022. Numai în următorii ani populația europeană cu vârsta peste 65 de ani va crește cu 22%, în timp ce populația cu vârsta mai mare de 80 de ani va crește mai rapid. Numărul de europeni cu vârsta între 55 și 64 de ani va crește cu 20% iar în Franța, Luxemburg, Olanda și Irlanda acest număr va crește cu peste 40%. În prezent, persoanele în vârstă reprezintă 16% din populația Uniunii Europene, iar până în 2015 se preconizează să reprezinte 27% din totalul populației (EUROSTAT). Mai mult, conform Directoratului pentru Populație al O.N.U., proiecțiile asupra populației Uniunii Europene arată o scădere cu 41 de milioane de locuitori până în 2050 (United Nations Population Division 2008).

Având în vedere acest lucru, guvernele europene, îngrijorate, au inițiat un număr de programe pentru a încuraja natalitatea. Au oferit importante reduceri de taxe pentru părinți, concedii de maternitate plătite, îngrijire gratuită pentru copii, o reducere a ratei utilităților pentru familiile mari și asistență financiară la cumpărarea locuinței pentru părinții tineri. Totuși, aceste inițiative politice au avut prea puțin succes. Astfel, realitatea demografică pune Europa în fața unei

dileme. Singura soluție este să se deschidă porțile pentru milioane de noi imigranți. În 2002, cercetătorii au ajuns la concluzia potrivit căreia Europa trebuie să admită mai mult de un milion de imigranți pe an, ceea ce echivalează cu un spor de un copil pentru fiecare femeie europeană (Bruni 2002). Numai Germania ar trebui să primească 500.000 de imigranți în fiecare an pentru următorii 25 de ani sau să dubleze rata natalității atât pentru a evita un declin demografic brusc de la 83 de milioane de cetățeni la mai puțin de 70 de milioane, asta deoarece se așteaptă ca media de vârstă a populației să crească la 49 de ani în 2050 (Martin, Abella, Kuptsch 2005, p. 45). În aceste condiții, contribuția imigranților în susținerea forței de muncă și a sistemului securității sociale este crucială.

Al doilea paradox este legat de ambivalența politicilor de imigrație implementate în ultimii 25 de ani la nivelul statelor și, de la mijlocul anilor '90, la nivelul Uniunii Europene (Geddes 2003, p. 20). În timp ce încercau limitarea nivelului imigrației pentru a stabiliza grupurile de străini rezidenți, guvernele au adoptat măsuri în sprijinul reîntregirii familiale, ceea ce i-a încurajat pe imigranți să se adapteze mai ușor în noua societate. Dar, în același timp, s-a neglijat îmbunătățirea mecanismelor sociale de integrare. Ca urmare,

principalele consecințe au fost, adoptarea unor politici restrictive privind imigrația incapabile să răspundă fluxurilor migratorii și valurilor de azilanți și refugiați. Aceste politici s-au dovedit ineficiente pentru grupurile minoritare și ca urmare a politizării problematicei imigrației, alimentată de adesea de grupurile extremiste.

Al treilea paradox, care naște motive de îngrijorare în prezent, este rezultatul incoerenței care a caracterizat politicile inițiale de imigrație atât la nivelul majorității statelor europene cât și la nivelul Comunităților europene. Obsesia reglementării fluxurilor migratorii a dus la neglijarea consecințelor sociale ale imigrației, la neglijarea managementului diversității (Castles 2007). Așa cum am arătat anterior, complexitatea managementului diversității și al promovării societății multiculturale, implică mai mult decât reglementarea fenomenului migraționist. Am putea spune că acest lucru a dus la evenimentele nefericite din Londra în iulie 2005. De asemenea, managementul defectuos al diversității a fost ilustrat cât se poate de clar în timpul tulburărilor sociale din Franța, în noiembrie 2005, când Nicholas Sarkozy a propus noi limitări ale fluxurilor migratorii, fără însă a face vreo referire la segregarea spațială și condițiile dramatice de locuit îndurate de

grupurile etnice din Franța (Lakoff 2008).

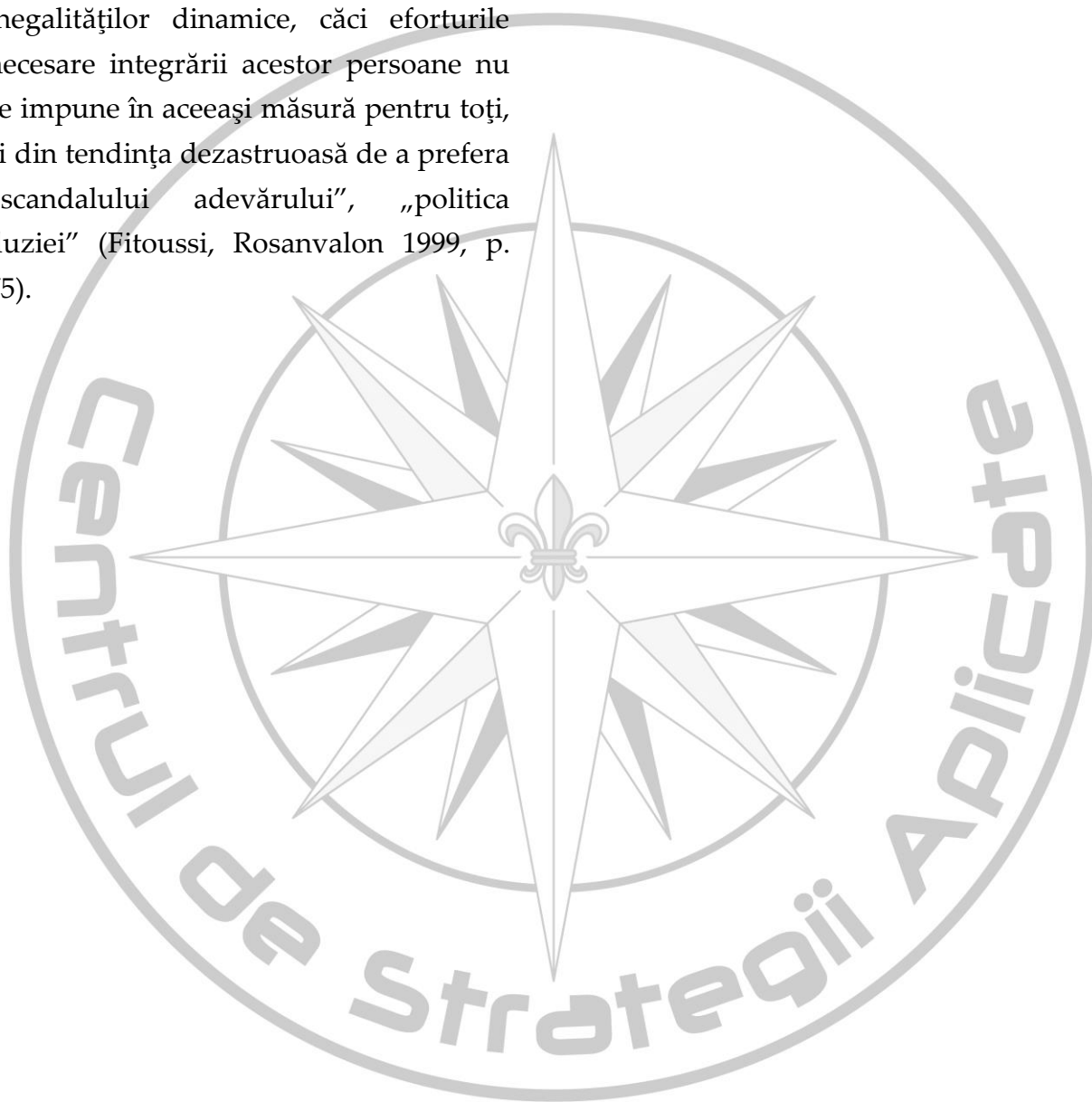
Una din concluziile care se desprind de aici este aceea că, în continuare, guvernele europene rămân credincioase ideii că, politicile de imigrație trebuie să se axeze în primul rând pe securizarea frontierelor, în dauna dimensiunii socio-economice a migrației (Blendel 2005). Ca rezultat imediat, această abordare a dus la ignorarea cauzelor esențiale ale aspectelor securității societății în ansamblul ei: eșecul unei integrări efective a imigranților în societate. Politicile naționale și comunitare din prezent sunt disfuncționale, în sensul că nu duc la sporire a securității interne sau externe atâta timp cât adoptarea unei politici comunitare coerente de securitate și apărare întârzie să fie adoptată, iar diferențele ideologice dintre „greii” europeni duc la existența unui sistem de securitate fragmentat și eterogen la nivelul continentului, aceasta chiar dacă eforturile în sensul regularizării acestor aspecte nu lipsesc.

Mai mult, în implementarea acestor politici, autoritățile statelor membre au încurajat în mod neintenționat, desigur, atitudini discriminatorii și au introdus măsuri care au condus la limitarea drepturilor imigranților și descendenților acestora. În schimb, aceste trenduri au dus la

subminarea integrării și alimentarea dezordinii și chiar a terorismului (Castles 2004 p. 215).

Percepția imigrației în Uniunea Europeană se bazează pe stereotipii opuse de cele mai multe ori. Pe de-o parte politica europeană în domeniul imigrației este percepută ca fiind prea restrictivă și construcția așa-numitei „Fortărețe a Europei” s-a dovedit nefastă pentru imigranți (Blendel 2005). Pe de altă parte, sunt autori care consideră această politică liberală și permisivă (Coleman 2002). Conform acestei viziuni, politica europeană în domeniul migrației a dus la creșterea numărului de imigranți ceea ce, a provocat, la rândul ei, o creștere a amenințărilor la adresa securității interne, identității naționale și coeziunii sociale. Tensiunile crescute datorate influxului imigranți au determinat Organizația Internațională pentru Migrație să concluzioneze într-un raport publicat în anul 2002 că punctul de vedere dominant în Europa este acela că „presiunea imigrației a atins niveluri intolerabile” (Nyberg-Sorenson, Van Hear, Engberg-Pedersen 2002). De asemenea, raportul a atenționat asupra faptului că europenii își simt identitatea amenințată de valul de străini. Cu toate acestea, adevărul este undeva la mijloc. Practic, neliniștea față de imigranți vine mai puțin din realitățile macro-

economice, cât din modul în care ele au fost prezentate, pe de-o parte și din modul în care se traduc pe teren, pe de altă parte. Neliniștea oamenilor provine, deci, în același timp, din fenomenul inegalităților dinamice, căci eforturile necesare integrării acestor persoane nu se impune în aceeași măsură pentru toți, și din tendința dezastruoasă de a prefera „scandalului adevărului”, „politica iluziei” (Fitoussi, Rosanvalon 1999, p. 75).

Bibliografie

Blendel, Petra. 2005. „Immigration Policy in the European Union: Still bringing up the walls for fortress Europe?“, *Migration Letters*, Vol. 2 No. 1, 20-31;

Bruni, Frank. 2002. „Persistent Drop in Fertility Reshapes Europe's Future“, *The New York Times* ;

Castles, Stephen. 2007. „The Factors that Make and Unmake Migration Policies“, în „*Rethinking migration: new theoretical and empirical perspectives*“, Portes Alejandro and DeWind Josh (editors), 29-62, Berghahn Books;

Castles, Stephen. 2004. „Why migration policies fail?“, *Ethnic and Racial Studies*, Volume 27, Number 2, 205-227;

Coleman D. A. 2002. „Mass Migration to Europe: Demographic Salvation, Essential Labour or Unwanted Foreigners?“ în „*West European immigration and immigrant policy in the new century*“, Messina A. M. (editor), 47-77, Greenwood Publishing Group;

Fitoussi, Jean Paul, Rosanvallon, Pierre. 1999. *Noua epocă a inegalităților*, Institutul European, București;

Fuller, Thomas. 2002. „Foreign Workers Face Turning Tide: Backlash in Europe“, *International Herald Tribune*;

Geddes, Andrew. 2003. *The Politics of Migration and Immigration in Europe*, SAGE;

Lakoff, Aaron. 2008. Not Wanted After the voyage: The Politics of Immigration in France and Canada, *Global Research*, September 5;

Martin, Philip; Abella, Manolo; Kuptsch, Cristiane. 2005. *Managing Labor Migration in the Twenty-first Century*, Yale University Press, New Haven and London;

Messina, Anthony M.; Thouez, C. V. 2002. „The Logics and Politics of a European Immigration Regime“, în *West European immigration and immigrant policy in the new century*, ed. Messina Anthony M, 97-123, Greenwood Publishing Group;

Nyberg-Sorenson, Ninna; Van Hear, Nicholas; Engberg-Pedersen, Poul. 2002. The Migration Development Nexus Evidence and Policy Options, *International Migration* Volume 40, Number 5, Special Issue 2, 49-73;

Portes, Alejandro; Min, Zhou. 1993. The New Second Generation: Segmented Assimilation and Its Variants Among Post-1965 Immigrant Youth, *Annals of the American Academy of Political and Social Sciences*, 530 November, 74-96

Rosanvallon, Pierre. 2005. *Noua problemă socială*, Institutul European, Iași;

Rifkin, Jeremy. 2006 *Visul european. Despre cum, pe tăcute, Europa va pune în umbră „visul american”*, Ed. Polirom, Iași;

Weil, Patrick. 1995. *Pour une nouvelle politique d'immigration* Fondation Saint-Simon, Paris

Wilcox A., Weinberg L., Eubank W. 2001. „*Explaining National Variations in*

Support for Far Right Political Parties in Western Europe 1990-2000” – în *The Revival of Right-wing Extremism in the Nineties*, (editors) Merkl P. H and Weinberg L., 126-143, Routledge, 2001.

MULTIDIMENSIONALITATEA CONFRUNTĂRILOR MILITARE

Col. dr. Dorin –Marinel EPARU*

Argument

Astăzi, germenii unei noi arhitecturi globale de securitate ocupă un loc tot mai important în cadrul preocupărilor comunității internaționale. Când se discută despre conflict, se impune să fie avută în vedere, în primul rând, imaginea unei stări de neînțelegere, a unui dezacord – caracteristică relevantă a acesteia fiind absența violenței. Apoi, peisajul trebuie să rețină, progresiv, aspecte ce definesc confruntări de interese antagonice care au potențialul ca, în anumite circumstanțe, să degenereze transformându-se în ciocniri violente. Dinamica permanentă înregistrată de natura, valoarea și dimensiunile aspectelor specifice confruntărilor militare, reclamă necesitatea cunoașterii detaliate a acestora pentru raportarea corectă la ele, pentru înțelegerea corectă a determinărilor specifice și pentru abordarea lor în manieră științifică. Am apreciat acest fapt ca fiind un motiv suficient pentru a iniția demersul modest de cercetare a multidimensionalității conflictelor militare - doar să identificăm și să evidențiem cele mai relevante aspecte ale multidimensionalității confruntărilor militare moderne.

Cuvinte cheie: *confruntarea militară; multidimensionalitate;*

Today, the germs of new global security architecture play an increasingly important role in the international community's concerns. When discussing conflict, it must be considered, first, the image of a state of misunderstanding, disagreement - relevant feature of which is the absence of violence. Then, the landscape should note, gradually defining issues of interest antagonistic confrontations that have the potential, under certain circumstances, to degenerate turning into violent clashes. Registered permanent dynamic nature, amount and size of specific aspects of military confrontation, require detailed knowledge of their need for accurate reporting them to the correct understanding of specific measurements and their approach to scientific manner.

I appreciated this as sufficient reason to initiate research approach multidimensionality modest military conflicts - only to identify and highlight the most relevant aspects of multidimensionality modern military confrontations.

Keywords: *military confrontation; multidimensionality;*

---

* lector universitar, comisia didactică nr. 1 „Științe militare. Studii strategice și de apărare” / Departamentul Operații Întrunite, Studii Strategice și de Securitate / Facultatea de securitate și apărare, dorineparu@gmail.com, mobil:0723544096;

Mediul de securitate internațional se află într-o transformare permanentă. Unele schimbări sunt lineare și previzibile - fie că decurg din evoluția obiectivă a mediului de securitate, fie că reprezintă rezultatul unor strategii și programe. Altele au caracter surprinzător, seismic sau de discontinuitate strategică, fiind însoțite de o doză de incertitudine semnificativă ca natură, amploare și durată. În aceste condiții, la nivel global, lumea continuă să rămână puternic conflictuală, confruntarea fiind unul dintre conceptele identitare ale existenței umane.

În mod obișnuit, **conflictele** sunt asociate cu certurile, conflictele de interese, criză, putere sau folosirea violenței. Dacă acceptăm că apariția și dezvoltarea conflictelor sunt determinate de depășirea anumitor limite, în general cunoscute, precum și de incapacitatea actorilor implicați de a face față unor presiuni de stare, intrarea în noua eră a cunoașterii echivalează cu un spor semnificativ al potențialului de a anticipa și de a răspunde la situații-limită, și al capacității de a controla disfuncțiile înregistrate. În mod logic, aceste premise ar trebui să conducă la diminuarea sau chiar la eliminarea tensiunilor, a disfuncțiilor și dezechilibrelor critice. Toate acestea ar urma să se producă mai ales în fazele

primare, înainte de agravarea situațiilor ce pot deveni conflictuale, în etapa opoziției conciliabile, a contradicțiilor ce se pot soluționa la masa tratativelor.

Conflictualitatea, în toate formele sale, exprimă starea de fapt a sistemului geopolitic global, echilibrele și dezechilibrele sale relative, aspectele de simetrie și asimetrie. În privința cauzalității, aceasta, deși complexă, se regăsește în mai multe dimensiuni. Raportat la **confruntările militare**, multe dintre acestea au căpătat o valoare tradițională. Altele sunt percepute ca fiind rodul trăsăturilor de modernitate ale societății actuale.

1. DIMENSIUNI TRADIȚIONALE ALE CONFRUNTĂRILOR MILITARE

Conflictele sunt vechi de când lumea, ele sunt un fenomen universal care poate fi întâlnit la toate nivelurile conviețuirii umane. Însă nu prezența conflictelor este problematică, nu ea este cea care constituie o amenințare la adresa păcii, ci formele ei violente, care propagă sisteme nedrepte, care avantajează doar una dintre părțile implicate, parte înclinată să preia puterea și să impună propria voință, și care se percepe ca fiind unicul deținător al „adevărului absolut”. Asemenea atitudini pot degenera cu ușurință în modele de gândire și de comportament orientate spre cucerirea totală: pierderile suferite de una dintre părți sunt

câștiguri pentru cealaltă. Câștigătorul, prin asociere, este cel mai puternic, dreptatea fiind, de fiecare dată, de partea sa. „Riscurile și problematica confruntărilor nu mai pot fi abordate cu actualele doctrine și strategii politico-militare”(FRUNZETI 2011, p.158). Iată, în câteva paragrafe, dimensiunile tradiționale ale conflictelor militare.

1.1. DIMENSIUNEA GEOSTRATEGICĂ

Din punct de vedere geopolitic, conflictul comportă câteva caracteristici clare: poziția pe harta lumii, cauzele, actorii geopolitici implicați, motivația protagoniștilor, contextul geopolitic, configurația teritorială și consecințele acestuia asupra distribuției în spațiu a anumitor elemente, ideologia sau teoria geopolitică care-l legitimează din punct de vedere științific etc.

Dobândirea unei poziții geostrategice asupra unor spații cu o anumită semnificație, fie că au resurse, fie au o poziție geostrategică însemnată (strâmtori, canale), constituie un motiv destul de întemeiat pentru determinarea unei stări conflictuale.

Dincolo de considerațiile referitoare la cauzalitatea potențială a confruntărilor militare, precum și de cele ce privesc determinările de natură geostrategică ale beligeranților, avantajele pe care le conferă deținerea controlului asupra anumitor elemente

de natură teritorială, capitalizează semnificativ puterea și influența deținătorilor.

1.2. DIMENSIUNEA POLITICĂ

Există opinii potrivit cărora războiul nu ar mai fi o continuare a politicii, ci sfârșitul politicii. Adică acolo unde nu a reușit politica, începe războiului (înțeles ca luptă armată, ca sistem de acțiuni armate, violente, distrugătoare, pentru că, de fapt, celelalte componente ale războiului sunt în permanență fie activate, fie în stand-by.). Dar războiul face parte nemijlocită din politică, este brațul ei înarmat. În opinia noastră, războiul este mai mult decât continuarea politicii prin alte mijloace. El este *instrumentul politicii* și, în absența unei responsabilități socio-umane remarcabile, riscă să devină *politica însăși*. Evident, *interesul* este imboldul acțiunii, motivul acțiunii, iar politica nu este altceva decât o expresie a interesului.

De regulă, interesul determină acțiunea nu printr-o relație directă, ci mediat, adică printr-un proiect care, de regulă, este un proiect politic. Deci, politicul transformă, metamorfozează, transpune interesul în acțiune.

Expert în științe politice, geostrategist și om de stat, american de origine poloneză, (Zbigniew BRZEZINSKI), consideră și afirmă într-o lucrare că, pe termen scurt, interesul

Statelor Unite ale Americii este să păstreze și să consolideze pluralismul geopolitic pe harta Eurasiei. Pe termen mediu, americanii caută parteneri care să-i ajute să edifice, în zonă, un sistem de securitate. Pe termen lung, americanii doresc să creeze în Eurasia un nucleu de responsabilitate politică. Conceptul geopolitic la care se referă Brzezinski, este apreciat ca fiind o magistrală sinteză asupra politicii mondiale, adică un pilon în jurul căruia se poate structura sau destructura filosofia războiului viitor.

1.3. DIMENSIUNEA ECONOMICĂ

Cele mai multe dintre conflictele lumii au avut la baza cauze economice, indiferent de haina pe care au îmbrăcat-o. Accesul direct la anumite resurse – petrol (conflictele Golfului), apa (disputa dintre Turcia, Siria și Irak privind apa celor două fluvii, Tigru și Eufrat; India și Pakistan asupra Indusului; Israel și Palestina asupra acviferelor din Cisiordania etc.), uraniu, diamante etc. – a generat și alimentat un număr considerabil de conflicte în sec. al XX-lea. Determinările economice sunt fundamentale pentru fizionomia războiului. Ele reprezintă o expresie a legii de potențial și se constituie, adesea, nu doar în suport, ci și în cauză, în condiție a războiului.

Nu se poate declanșa un război, dacă nu există posibilități de sustenabilitate în teatru. Statul care este amenințat cu războiul (fie pentru deblocare unei situații strategice, fie pentru impunerea unui anumit comportament) nu poate accepta confruntare armată – ca formă ultimă a războiului – dacă nu dispune de un potențial economic suficient cel puțin pentru se pune în operă ceea ce se numește *descurajarea de la mic la mare*. Fără un astfel de potențial (care înseamnă resurse materiale, potențial tehnologic etc.) angajarea confruntării armate, în condițiile decalajelor tehnologice militare imense, înseamnă sinucidere curată. Aproape orice război (fie punitive, fie declanșate pentru menținere păcii) au și obiective economice. În esența oricărei politici, determinările economice sunt osatura. Un alt cunoscut analist, (Rassinier, pp. 13-17), sesizează într-un articol dificultățile statului, atât în ceea ce privește deficitul bugetar, cât și condițiile concrete în care evoluează economia unui stat, lipsită din ce în ce mai mult de piețe externe și cu cele interne suprasaturate. Este foarte posibil ca, în aceste condiții, economia să apeleze la presiuni de altă natură decât cele ale războiului economic (politice, diplomatice, ale amenințării cu forța și chiar la cele militare), pentru a se

impune și a-și realiza acel optim necesar. Cu alte cuvinte, economia condiționează complex filozofia și fizionomia conflictului, atât direct, cât și indirect, prin mijlocirea politicii și tehnologiei, pe următoarele coordonate:

- ◆ ca factor de potențial;
- ◆ ca posibilitate de susținere în teatru;
- ◆ ca potențial financiar și tehnologic;
- ◆ ca dinamică a unor proiecte viitoare de resurse și de potențial;
- ◆ ca generator de concurență, tensiuni și conflicte.

Aspectele economice au, așadar, un rol important în configurarea conflictelor. Se apreciază că *„există și alte aspecte ale motivației umane, care nu au nici o legătură cu economia și în care își au originea discontinuitățile istoriei – majoritatea războaielor, erupțiile bruște ale pasiunilor religioase, ideologice sau naționaliste, care au dus la fenomene ca Hitler și Khomeini.”* (FUKUYAMA, p.139)

1.4. DIMENSIUNEA SOCIALĂ

Deși este un fenomen social, conflictul are cea mai redusă „audiență” dintre toate fenomenele și procesele sociale. Societatea respinge conflictul. Oamenii consideră că este un fenomen negativ, cu implicații grave în domeniul social.

Percepția negativă a populației și societății civile asupra conflictului s-a accentuat de-a lungul timpurilor.

Războiul, de exemplu, este un produs al unui dezechilibru ajuns în faza de conflict, dar el nu reprezintă o soluție definitivă pentru restabilirea echilibrului, ci doar o soluție violentă, cu costuri foarte mari, cu multe riscuri și cu o mulțime de efecte. În toate timpurile, războiul a fost nepopular. Chiar și în situația războaielor de eliberare, lupta armată, deși era, poate, unica modalitate de obținere (prin forță) a dreptului la libertate, nu a fost agreată, ci doar suportată ca necesitate.

Există un paradox: pe de o parte, războiul este respins de societate ca modalitate de soluționare a problemelor sociale complexe și, pe de altă parte, acest fenomen are determinări sociale precise, rezultate tocmai din evoluția spre conflict a unor tensiuni de altminteri firești în dinamica socială. Există cel puțin două tipuri de determinări sociale. Unele sunt de natură generală, făcând parte din conflictualitatea socială, altele sunt specifice fiecărui tip de confruntare armată.

Cele de natură generală se referă la:

- ◆ creșterea tensiunilor sociale generatoare de crize și conflicte;
- ◆ apariția unor interese care opun categoric o entitate altei entități

(îndeosebi state, grupuri de state, alianțe, dar și entități non-statale, transfrontaliere, în rețea etc.);

- ♦ apariția și proliferarea, în anumite medii sociale, a unui spirit revanșard, justițiar și războinic.

Cele specifice sunt, în general, punctuale și se referă la:

- ♦ extinderea a ceea ce entitatea respectivă consideră a fi spațiu vital;

- ♦ inducerea și proliferarea unui spirit punitiv sau de revanșă;

- ♦ interese economice cu determinări și localizări în mediul social. Aceste determinări nu explică decât în mică măsură fenomenul război. Faptul că războiul a fost și a rămas specific societății omenești are o determinare intrinsecă, fiind condiționat de sistem.

O delimitare interesantă, făcută de un cunoscut analist (HUNTINGTON, 2002, p.69) este aceea între *modernizare*, *occidentalizare* și *“state sfâșiate”* (ambivalente). Criticii tezei susțin că nu este posibilă modernizarea fără occidentalizare. În replică, cei care dau dreptate tezei aduc ca argument situația Japoniei. După ei, aceasta a adoptat tehnologia occidentală, democrația parlamentară, capitalismul, dar a rămas distinctă din punct de vedere cultural față de Occident. Aceeași situație o are și China sau “tigrii asiatici”. Însă cel mai bun exemplu al unei modernizări fără occidentalizare îl reprezintă, probabil,

Rusia, statul cheie al lumii ortodoxe. Huntington susține ideea că Rusia este un stat ne-occidental chiar dacă împărtășește cu *„vestul o bună parte din moștenirea sa culturală”*. În același timp Occidentul se deosebește de civilizația „ortodoxă” prin faptul că a cunoscut Renașterea, Reforma și Iluminismul.

Se pare că mediul social s-a polarizat. La un pol se află o parte a populației planetei – lumea civilizată – care se opune violențelor, dar susține războiul împotriva terorismului, crimei organizate, degradării ființei și condiției umane, iar la celălalt pol se află cei care generează aceste amenințări asimetrice. Nu este foarte ușor de făcut o departajare între unii și alții, chiar dacă valorile și filosofii acestor două tabere sunt diametral opuse. Intervine în ecuație jocul complicat al intereselor, iar acestea amestecă oamenii și lumile.

1.5. DIMENSIUNEA IDENTITARĂ (ETNICO-RELIGIOASĂ)

Frecvent multe dintre conflictele lumii capătă conotații identitare, indiferent de natura acestora, fie ca sunt naționale (războaiele de independență care au dus la crearea statelor moderne), etnice (conflictele Africii, bascii, kurzii etc.), ideologice (nazismul, comunismul etc.) sau religioase (catolici – protestanți, Irlanda de Nord; mozaici - islamici, Israel - Palestina; islamici – creștini, SUA - Iraq, suniți – siiți, Iran -Iraq etc.

Atacurile teroriste din SUA, de la 11 septembrie 2001, au produs puternice mutații pe scena politică internațională, „ciocnirea civilizațiilor”, anticipată de Huntington, transformându-se în „ciocnire a religiilor”. Poate fi remarcată o încercare de re-secularizare, adică o încercare a principalilor jucători de pe scena politică internațională de a înlătura factorul religios din sfera politică cu ideea că astfel se va înlătura una din principalele surse de conflict.

Disoluția accelerată a legăturilor tradiționale care asigură coeziunea socială și culturală a unei societăți se combină adesea cu moștenirea istorică și manifestările curente de represiune politică, sărăcia economică și prefacerile sociale comune, cu mișcările religioase extremiste. Valorile culturale și religioase, exagerate datorită unor interese exacerbate, pot degenera cu rapiditate și ușurință în acțiuni al căror rezultat să fie deosebit de tragic - pot conduce la fanatism. Efectele catalizatoare pot avea, în acest sens, societățile în care oamenii se identifică în termenii apartenenței la un anumit grup etnic sau religios, și cele în care există o anumită predispoziție pentru sacrificiul suprem în numele grupului de apartenență și pentru idealurile „înălțătoare”.

Uneori, teama de a fi exterminat din punct de vedere etnic, cultural sau

religios a unui individ sau grup, conduce, uneori, la violențe care pot scăpa de sub control. Majoritatea oamenilor devin foarte sensibili atunci când le sunt amenințate valorile cu care se identifică, teritoriul natal, limba, religia.

Unele manifestări conflictuale țin de criza de identitate națională, etnică, culturală și religioasă. Istoria a demonstrat că acțiunile în numele religiei sunt extrem de violente. Forma cea mai comună pe care o iau acestea este terorismul.

Definițiile date terorismului sunt numeroase și foarte diversificate. Unele consideră acest fenomen ca fiind normal, ca reacție la „virusarea” sistemelor societale și la bulversarea sistemelor de valori, altele îl plasează în formele extreme de manifestare a violenței umane, iar cele mai multe îl consideră un fenomen de patologie socială, adică o reacție anormală, asimetrică, chiar atipică și, în general, cu totul disproporționată la progres, la tendințele evolutive ale societăților. Desigur, aceste definiții își au importanța lor, întrucât analizează, din varii puncte de vedere, un fenomen – fenomenul terorismului – și îl plasează într-o ontologie socială și ea foarte diversificată și foarte complexă.

„Terorismul este o problemă a oamenilor care plonjează într-o logică a urii

fără limite, pentru care toate valorile ce fundamentează societatea noastră occidentală și mai ales respectul față de viața umană nu mai au curs.”(DELANGHE, 2001, www.fr.strategie.org. consultat: 11.11.2013). Acesta se prezintă ca un fenomen social extrem de complex, constând din manifestarea spectaculoasă a violenței, cu scopul de a atrage atenția, a înspăimânta, a chinui și a impune un anumit tip de comportament, uneori, pur și simplu pentru a teroriza, printr-o gamă foarte diversificată de acțiuni-limită, în care omul este deopotrivă armă și victimă, călău și condamnat. Terorismul are cauze și efecte. El se prezintă ca un aisberg, care amenință nu numai cu ceea ce se vede, ci mai ales cu ceea ce nu se vede. Poate avea explicații, nu însă și justificări sau rațiuni suficiente.

Terorismul frizează iraționalul. El nu este înfruntare sau confruntare, ci anormalitate, ură, patologie socială, inteligență criminală, mârșăvie. La acestea se adaugă caracterul clandestin și conspirativ. Simpla omorâre a lui bin Laden nu a rezolvat problemele terorismului, căci structurile construite vor funcționa mai departe. Mai mult încă, încarcerarea «șefului» va provoca cert acțiuni teroriste (tip luare de ostatici) pentru obținerea eliberării sale, lucru care va crea dificultăți mari, în ciuda anulării principiului «zero

pierderi». „Evident că, prin fermitate și cu răbdare, terorismul mondial poate fi eradicat, așa cum a fost lichidat cel german acum câteva decenii. Incontestabil, nota de plată va fi foarte mare” (BĂLĂCEANU-STOLNICI, ziarul ZIUA, 26.09.2001).

Evoluția terorismului de la acte de înspăimântare a populației, din vremea Imperiului roman și a invaziilor barbare, și de impunere a unui tip de comportament, până la ceea ce azi numim *război terorist*, război care, într-o formă sau alta, afectează întreaga planetă, este îndubitabilă. De aici rezultă o mulțime de întrebări la care nu se poate răspunde imediat și superficial. Neîndoindu-ne, terorismul este un fenomen complex, cu cauze profunde, ce țin de funcționarea societății, de relațiile dintre individ, grup și societate, de raporturile sociale și, deopotrivă, de patologia socială. Care sunt factorii care au favorizat o astfel de evoluție? Cum au apărut? Cât sunt ei de „obiectivi”, de necesari, de întâmplători? În ce măsură puteau fi preveniți? Cu alte cuvinte, cât de „vinovată” este lumea pentru propria ei terorizare?

În societatea contemporană, terorismul se înscrie în piramida violenței, alături de război, conflictul armat, crima organizată, violența infracționalității neorganizate și a violenței domestice, dar dacă definiția terorismului s-ar aplica și la războiul

nuclear, războiul clasic, lupta de gherilă și la cea de insurgență, termenul și-ar pierde orice interes funcțional. De aceea, în ciuda ambiguităților și a neînțelegerilor din definițiile date terorismului, în accepțiunea modernă acest concept este cel mai adesea asociat cu un tip de acțiuni violente ale unor indivizi și grupuri sau ale statelor, precum și cu evenimente care se desfășoară în vreme de pace, nu de război convențional.

Pentru a înțelege mai bine care locul și rolul terorismului în universul general al violenței, acesta trebuie analizat ca o formă de luptă și nu ca pe o aberație socială sau politică, deci din punct de vedere tehnic și nu moral. Pentru aceasta, se impune să fie diferențiat terorismul de alte forme de conflict violent cum ar fi lupta de gherilă, sau de război convențional, pentru că atât războiul, cât și gherila presupun utilizarea violenței pentru a atinge scopuri politice. În ceea ce privește cel de-al treilea element, inducerea fricii în rândul populației, el este comun atât războiului cât și luptei de gherilă.

Terorismul de natură religioasă este acuzat îndeosebi de dogmatism religios, de fundamentalism, de existența unor secte religioase care au ca fundament dogmatic eludarea și lupta împotriva ordinii sociale. Această formă

de terorism este cea mai virulentă, pentru că autorii nu iau în calcul conservarea nici chiar a ființei proprii.

Un exemplu în acest sens îl reprezintă atacul din 11 septembrie 2001 executat de organizația Al-Qaida asupra orașelor New York și Washington, atac în care teroriștii și-au sacrificat propriile vieți alături de cele ale victimelor lor. O situație *sui-generis*, în acest context, o reprezintă valul de atentate teroriste din lunile ianuarie și februarie 2006, cauzate de publicarea într-o serie de ziare occidentale a unor caricaturi la adresa profetului Mahomed.

Statul român în ansamblu și fiecare dintre instituțiile și structurile care au atribuții în activitățile ce se constituie în coordonate ale demersului general de prevenire și combatere a terorismului au obținut rezultate meritorii, au acumulat deja o experiență valoroasă, fapt recunoscut ca atare pe plan intern și internațional. Ceea ce interesele fundamentale ale României impun însă în acest moment, este valorificarea unitară a experienței dobândite, în vederea trecerii într-o etapă organizatorică superioară prin configurarea și operaționalizarea unui mecanism interinstituțional de prevenire și combatere a terorismului, într-o manieră care să răspundă provocărilor specifice actualului context de securitate.

1.6. DIMENSIUNEA MILITARĂ

În contextul existenței, la nivel internațional, a unui mediu de securitate concurențial, tendința cea mai evidentă și mai semnificativă este cea de proliferare a înarmării, îndeosebi în domeniul armelor de distrugere în masă numărul statelor potențial deținătoare de asemenea capacități fiind în creștere, în următorii ani, conform studiilor și analizelor specialiștilor, iar flexibilitatea și letalitatea acestor arme fiind, de asemenea, în continuă creștere ca urmare a dezvoltării rapide a tehnologiei. Din nefericire, sistemele de armamente, inclusiv cele de distrugere în masă, sunt în general accesibile statelor ce doresc să le obțină, inclusiv actorilor non-statali.

Armele de distrugere în masă sunt preferatele actorilor non-statali, deoarece acestea pot provoca pierderi majore cu costuri reduse, mai ales cele care folosesc tehnologii civile. Acest fenomen poate crește în amploare dacă va fi finanțat de către anumite state cu posibilități financiare ridicate. Întrucât astfel de state acordă un sprijin substanțial extremismului, coroborat cu posibilitatea redusă de a descuraja această tendință și dificultatea realizării practice a acesteia prin mijloace convenționale, aceste amenințări vor deveni elemente cheie de risc, pe termen scurt și mediu, la adresa securității internaționale.

Sub pretextul contracarării proliferării continue a sistemelor de armamente, statele puternice (Federația Rusă, China, Republica Coreea, Iranul etc.) vor continua să se înarmeze, potențând astfel dimensiunea militară a participării lor la eventuale conflicte militare. În contrapartidă, SUA depun eforturi pentru a-și crește și perfecționa capacitățile de apărare bazate pe folosirea sistemelor anti-rachetă, în sensul de a fi capabile să contracareze orice potențial atac cu rachete balistice asupra teritoriului național, al aliaților săi și asupra forțelor proprii dislocate în zonele de conflict. Astfel, începând cu anul 2005, a fost semnat „Tratatul anti-rachete balistice” simultan cu dezvoltarea capacităților de intervenție în situații de criză, planificată a se realiza parțial în jurul anului 2015 și complet în anul 2030. Acest deziderat este unul foarte complex din punct de vedere politic și tehnologic, dar cu șanse mari de realizare, ținând cont de voința fermă exprimată de SUA.

În absența unui parteneriat viabil și/sau a unor mecanisme de contracarare eficiente și consensuale, tratatele internaționale ce reglementează neproliferare și controlul armamentelor vor avea, în continuare, eficiență limitată.

1.7. DIMENSIUNEA CULTURALĂ ȘI CIVILIZAȚIONALĂ

Cultura și civilizația sunt un rezultat al acțiunii umane. Ele se constituie din valori, iar valorile sunt acumulări de sinteză, confirmate de timp, care dau caracteristica, forța lăuntrică, importanța, stabilitatea și consistența sistemului. Ele nu sunt imbolduri ale acțiunii, ci temelii. De unde rezultă că valorile culturale și civilizaționale nu generează războiul și nici lupta armată, ci se constituie doar în structuri, în cadre multidimensionale în care se desfășoară acesta. Valorile nu aparțin însă trecutului, nu sunt doar „element de patrimoniu”, structuri frumoase dar moarte, acele „piese de muzeu”. Ele aparțin prezentului și se constituie în constante ale vieții și activității umane, în repere importante, unele dintre ele chiar în repere de bază.

Dimensiunea culturală a conflictelor se exprimă în acțiunea principiului valorii. Pregătirea și desfășurarea conflictului nu pot fi concepute în afara unui sistem de valori, în afara unei culturi politice, civice și strategice.

O firească și deplină integrare a eforturilor politice, economice, sociale, științifice și militare nu este posibilă decât dacă și numai dacă valorile sunt consonante, dacă există comunicare, flexibilitate, fluentă și completitudine în spațiul valorilor unei națiuni.

Dimensiunea culturală în acest caz este intrinsecă și se constituie într-un puternic liant, într-o structură de rezistență a sistemului, întrucât valorile sunt acumulări în ani, decenii, secole și milenii, confirmate deci de timp, care definesc o entitate socială, o individualizează și o înalță. Desigur, nu valorile culturale determină conflictul. Ele se constituie doar într-un element de forță, într-un sistem de referință și într-o cultură a războiului, care constă într-un sistem de cunoștințe, norme, reguli, principii și obiceiuri. De regulă, acestea acționează restrictiv și limitativ, dar și stimulativ.

Efectul stimulativ se manifestă îndeosebi pe plan moral și se exprimă în capacitatea beligeranților de a înțelege actul războiului ca pe o necesitate, ca pe o acțiune obligatorie tocmai pentru apărarea valorilor supreme ale unui stat, care sunt integritatea teritorială, suveranitatea, independența, dreptul la viață și la cultură, la existență proprie și la dezvoltare economică și socială armonioasă. Dimensiunea culturală a fenomenului militar, se exprimă, la ora actuală, în spațiul european și euro-atlantic în modul în care se realizează o comunicare eficientă între sistemul valorilor naționale și sistemul de valori europene și euro-atlantice, pe temeiul căreia se fundamentează cunoașterea, respectul reciproc și un suficient spațiu

de confluență, adică un suport comun de armonizare, pe baza valorilor, a intereselor și acțiunilor.

Desigur, integrarea europeană și euro-atlantică nu se produce doar prin unitatea și complementaritatea sistemelor de valori în sine. Integrarea este un proces complex care are ca principală motivație, ca motor al acțiunii, *interesele vitale* ale națiunilor, ale continentului european, ale entității euro-atlantice, ale civilizației occidentale. Sistemele de valori sunt însă „constantele” ecuației integrării, ca modalitate de prevenire și descurajare a războiului, dar și ca suport al unei culturi strategice comune, cele care dau forță, consistență, finalitate, durată și stabilitate acțiunii militare. Ele constituie structura de rezistență a entității militare ce rezultă prin integrare, suportul ei valoric, osatura ei.

Pentru ca un astfel de proces de integrare să se finalizeze și să se actualizeze continuu, mai este nevoie însă și de altceva în afară de sistemul de valori: este nevoie de flexibilitate, de înțelegere a caracteristicilor situației, de configurare realistă și dinamică a mediului de securitate care se urmărește a se realiza prin integrare, adică de voință politică, socială și civică. Dar fără valoare, adică fără un temeinic suport valoric, deci cultural, nimic nu are durată. Valoarea controlează și limitează

acțiunea militară, o menține în limitele necesare ale unei proporționalități care să nu fie distructivă. Cu alte cuvinte, cultura se implică din ce în ce mai mult inclusiv în determinarea fenomenului război, scoțându-l din ferocitatea și sălbăticia bătăliilor ucigătoare de odinioară și așezându-l din ce în ce mai consistent și mai temeinic în spațiul impunerii voinței binelui, în folosul comunității internaționale.

Uniunea Europeană și NATO nu sunt doar reuniuni de interese, bazate pe un scop comun, impus de un complex de vulnerabilități, riscuri și amenințări, și pe un obiectiv circumstanțial, efemer, impus de împrejurări, ci și repere importante în configurarea culturală a războiului viitorului.

Așadar, determinările culturale ale conflictelor, în condițiile integrării României și celorlalte state din zonă în NATO și în Uniunea Europeană, se manifestă în acest univers al conexiunilor reale și obiective - actuale și viitoare, tradiționale și de factură nouă - , care configurează nu doar deosebirile (adesea, în istorie, transfigurate pe nedrept în opoziții și chiar în conflicte), ci și aptitudinea integrativă europeană, vocația de unitate și universalitate, conștiința responsabilității noii redimensionări a fenomenului război în spațiul european și euro-atlantic, a noului concept politic, democratic și

strategic, cerut de procesul de trecere de la societatea de tip industrial și post-industrial la societatea de tip informațional.

Aceste determinări culturale, îndeosebi ale „conflictului viitorului”, ar putea fi analizate într-o perspectivă care, în opinia noastră, trebuie să aibă în vedere:

♦ **valorile istorice:** istoria este depozitara unor experiențe teribile, unor învățăminte deosebit de importante în ceea ce privește cultura conflictului;

♦ **valorile artistice:** vocația artistică a fiecărei națiuni este parte necesară a mozaicului european, regional și universal, este armonizată cu cerințele arealului de securitate european și mondial; conflictul nu poate ignora uriașele acumulări în planul științei, artei și culturii, al umanității și democrației, altminteri devine crimă împotriva valorilor omenirii, împotriva omului și patrimoniului umanității;

♦ **valorile sociale:** conflictul nu poate fi incompatibil cu valorile sociale ale entităților beligerante, ale omenirii; valorile sociale se particularizează în funcție de exigențele și determinările spațiului fiecărei țări, dar ele sunt totdeauna consonante cu cele europene și euro-atlantice, cu cele ale lumii întregi, sunt valori dinamice, al căror sens integrator și diriguitor îl reprezintă comunicarea socială, asimilarea și

acomodarea structurilor de acțiune militară la aceste coordonate;

♦ **valorile politice:** cele două componente ale acestor valori - vocația politică a neamului și voința politică – se regăsesc integral în spațiul determinării conflictului, mai mult decât oricare alte valori, întrucât sunt valori-suport și valori-resort care configurează cu precizie scopul, obiectivul și structura conflictului;

♦ **valorile științifice:** oamenii ei de știință, sistemul de învățământ, economia și acumulările în planul științei asigură conflictului coordonate realiste și un potențial intelectual imens;

♦ **valorile tehnologice:** tehnologia asigură conflictului un suport teoretic, operațional și tehnic temeinic; conflictul viitorului va fi, fără îndoială, unul înalt tehnologizat, definit pe un sistem de acțiuni complexe bazate pe *high tech* și *IT*;

♦ **valorile militare:** există o cultură strategică a fiecărui spațiu, a fiecărei entități socio-economice, politice, culturale și militare; există, deci, o cultură strategică europeană și, de asemenea, o cultură strategică euro-atlantică, deja confirmată de timp, și care se regăsește în noul concept strategic al Alianței.

Determinările culturale ale principiilor războiului se manifestă atât implicit, adică prin calitatea militarilor și

a personalului care lucrează în instituțiile militare, în domeniul apărării, cât și prin instituțiile, organismele și comunitățile umane care pot intra în opoziție sau în conflict. De fapt, în spectrul cultural, care este dat de structura și dinamica unui sistem de valori, se realizează arhitectura culturală a legilor și principiilor războiului. Fără o astfel de determinare, care este una de esență, de fundament, conflictul (și cu atât mai mult conflictele militare viitoare) nu este nici posibil, nici necesar, nici eficient.

1.8. DIMENSIUNEA TEHNOLOGICĂ

Se apreciază că înalta tehnologie va permite și va impune *strategia acțiunilor rapide*, *strategia acțiunilor speciale* și *strategia totală* sau *integrală*. În aceeași măsură, mijloacele perfecționate vor facilita *strategiile de descurajare*, *strategiile coercitive*, *strategiile punitive*, *strategiile parțiale*, *strategiile de influențare*, *de impunere* sau *de amenințare*. Dar și aceste tipuri de strategii solicită și vor solicita în continuare mijloace adecvate scopurilor și obiectivelor confruntării.

Sistemele de arme au evoluat și continuă să evolueze pe trei mari coordonate: sisteme de arme de distrugere globală, îndeosebi cele care țin de ADM; sisteme de arme de mare precizie, bazate pe tehnologia

informației (IT) și pe high tech, care conduc la *strategia războiului bazat pe rețea* și sistemele de arme neconvenționale care participă efectiv atât la generarea, cât și la materializarea unui nou tip de strategie, *strategia războiului continuu*.

Sistemele de arme neconvenționale nu trebuie rupte de celelalte sisteme de arme. Termenul de „neconvențional” ascunde o gamă foarte largă de posibilități. La urma urmei, este vorba de o întrebare tranșantă: ce este și ce nu este convențional în ceea ce privește sistemele de arme? Influența sistemelor de arme asupra strategiei este indubitabilă. Desigur, această influență nu se exercită unilateral, ci într-un sistem de condiționări complexe. Oricum, factorul tehnic și tehnologic este, deopotrivă, o rezultată a cerinței politice și strategice (*strategia mijloacelor*, *strategia generativă*) și un factor de influențare a strategiei, astfel: *Sistemele de arme bazate pe mijloace de distrugere în masă* au generat *strategia ripostei masive*, *strategia descurajării nucleare*, *strategia ripostei flexibile*. *Sistemele de arme de înaltă precizie* au generat *strategia acțiunilor rapide*, *strategia acțiunii (reacției) concentrate* și eficiente, *strategia bătăliei aeroterestre* și *strategia acțiunilor speciale*. *Sistemele de arme neconvenționale* (care sunt adiacente sistemelor de arme convenționale) au

generat strategia acțiunii permanente, integrale și eficiente, adică strategia războiului continuu, strategia reacției asimetrice, strategia acțiunii radiale și strategia acțiunilor neconvenționale indirecte.

Psiho-tehnologiile presupun o combinare a mijloacelor electronice și a științelor cognitive, vizând creierul și capacitatea sa de analiză indirectă asupra tuturor senzorilor sistemului nervos.

Cu alte cuvinte, emițătoarele de unde electromagnetice, acustice sau a altor semnale (încă secrete) acționează asupra sistemului nervos, influențând emoțiile, gândirea și acțiunea. Aceasta este esența.

Ceea ce va continua să separe această lume se referă nu doar la interese, ci și la posibilități, la mijloace. Acțiunile, ca și reacțiile, vor fi totdeauna într-o strictă dependență de mijloace, iar acestea vor continua să evolueze nu doar într-o singură direcție, ci radial și fractal. Va fi din ce în ce mai greu ca planeta să fie controlată. Mai exact, tocmai datorită tehnologiilor și reacțiilor la acestea, cu cât se vor perfecționa mai mult mijloacele de supraveghere, gestionare și rezolvare a situațiilor conflictuale, cu atât vor crește vulnerabilitățile interne și riscurile asociate acestora. De aceea, problema

strategiei mijloacelor este una de cea mai mare importanță.

1.9. DIMENSIUNEA JURIDICĂ

Dimensiunea juridică a controlului democratic asupra forțelor armate reprezintă, în general, o măsură de consolidare a statului de drept, o contribuție importantă la consolidarea securității internaționale. Principiul care direcționează reglementările internaționale în acest domeniu este interzicerea generală a utilizării forței cu unele excepții prevăzute în Carta ONU.

Potrivit Curții Internaționale de Justiție a Organizației Națiunilor Unite, dacă utilizarea forței se dorește a fi legitimă trebuie să fie respectat dreptul internațional public, în special principiile și normele de drept internațional umanitar. Un stat democratic, unde drepturile și libertățile fundamentale ale omului sunt garantate – nu poate ignora nevoia imperioasă ca aceleași drepturi și libertăți să fie strict respectate de către militari, atunci când forțele armate sunt angajate în operațiuni militare internaționale, în special în contextul actual al luptei împotriva terorismului, și crimei organizate transfrontalier. În general, controlul democratic asupra forțelor armate reprezintă o garanție că drepturile omului și libertățile fundamentale sunt respectate atât în

cadrul forțelor armate, cât și de către combatanți în timpul acțiunilor militare.

Separat de responsabilitatea statului, o încălcare a normelor menționate poate implica răspundere penală individuală a personalului forțelor armate. Dreptul penal internațional prevede sancțiuni împotriva combatanților care comit crime împotriva umanității, sau crime de război. Controlul democratic al forțelor armate trebuie să împiedice săvârșirea unor astfel de infracțiuni de către personalul forțelor armate, pentru a nu afecta credibilitatea statului în relațiile internaționale.

Schimbarea viziunii asupra terorismului determinată, fără îndoială, de atacurile kamikaze asupra clădirii Pentagonului și complexului World Trade Center din Statele Unite ale Americii de la 11 septembrie 2001 a determinat specialiștii militari să ajungă la concluzia că *terorismul este un fenomen mult mai complex chiar decât războiul, care trebuie studiat și aprofundat nu doar pentru a-i limita efectele și a-i pedepsi pe cei vinovați, ci îndeosebi pentru a-i înțelege și a-i eradica mecanismele și cauzele*. Aceasta este o altă concluzie foarte importantă de care trebuie să se țină seama în analiza și combaterea acestui fenomen.

„Politica lumii este dominată volens-nolens de hotărârea Statelor Unite ale Americii (și a coaliției care s-a

format în jurul ei) de a eradica terorismul din lume prin operația «Justiție Infinită». Problema este însă extrem de dificilă, căci nu este vorba de a deschide unul sau mai multe fronturi militare împotriva unor națiuni vinovate, ci de necesitatea depistării unei rețele planetare de cuiburi teroriste (depozite de arme, locuri de antrenament, centre de informare, depozite bancare, unități economice etc.) care formează o vastă și complexă structură multinațională ce trebuie anihilată.

Datorită unei culturi politice, economice și strategice deosebite, conflictul militar pare că se transformă, pe zi ce trece, dintr-un act de violență extremă, modelat de teoria jocurilor strategice cu sumă nulă, într-o modalitate de soluționare rapidă a crizelor, de înlăturare a blocajelor strategice și de impunere a păcii, adică de determinare a unui mediu de securitate stabil și durabil.

2. DIMENSIUNI MODERNE ALE CONFRUNTĂRILOR MILITARE

Nivelul atins de cercetarea științifică și inovarea tehnologică, precum și dezvoltarea înregistrată la nivelul aptitudinilor generale și specifice ale factorului uman au favorizat afirmarea unor domenii, nu foarte de mult, considerate de nișă.

Eficacitatea potențială pe care o prezintă față de desfășurarea conflictelor, a determinat abordarea lor ca dimensiuni moderne ale confruntărilor militare.

2.1. DIMENSIUNEA INFORMAȚIONALĂ

Acțiunea informațională este, fără nici o îndoială, continuă, dusă în spectrul informației. Datorită faptului că informația deja s-a globalizat, iar suportul genezei și circulației acesteia este constituit dintr-o rețea foarte complexă, mai exact, dintr-un sistem de sisteme de rețele complexe, se poate trage concluzia că un eventual conflict informațional va fi un război în rețea, dus în spațiul informației, pentru informație, vizând dominanța informațională și, evident, manipularea informațională. Acest lucru nu este nou, manipularea informației s-a efectuat întotdeauna. Ceea ce este nou în acest tip de conflict se referă la predominanța informațională, la capacitatea senzorilor de informație de a ține sub supraveghere întreaga planetă, de a vedea absolut totul.

Conflictul informațional va fi, deopotrivă, un război fizic, prin care se vor viza distrugerea senzorilor de informație și a canalelor de comunicație ale adversarului, dar și un război în spațiul virtual, care o să vizeze supremația informațională.

„Cine stăpânește informația stăpânește totul”. Voința nu se poate impune decât în condițiile în care s-a realizat supremația informațională. Dintre principiile care stau la baza strategiei conflictului informațional, cele mai importante sunt următoarele: principiul dominanței informaționale; principiul protecției informaționale; principiul continuității informaționale și principiul IT.

2.2. DIMENSIUNEA CIBERNETICĂ

Infrastructura critică, rețelele de transport, de comunicare, internet sau sursele de alimentare sunt vitale în funcționarea economiilor moderne. Atacurile împotriva acestora, indiferent că sunt private sau de stat, prin intermediul spațiului virtual, au dat o nouă dimensiune spectrului conflictului, mediul cibernetic devenind o nouă potențială armă atât în domeniul economic cât și politic sau militar.

Mai mult, conectivitatea tot mai mare între sistemele informatice creează oportunități pentru atacatori să perturbe bazele de date, sistemele de comunicații, de alimentare cu energie electrică, conducte de transport a combustibilului, rafinării, rețele financiare, precum și a altor elemente ale infrastructurii critice.

2.3. DIMENSIUNEA

AEROSPAȚIALĂ

Categoric, evenimentele de la 11 septembrie 2001 au marcat întreaga omenire și au reprezentat subiectul unor analize și comentarii extinse în întreaga mass medie și în literatură. Până în momentul de față, terorismul aerospațial a fost mai mult subiectul filmelor și romanelor de ficțiune, însă, nu ar trebui neglijat ci analizat pe baza argumentelor pe care le vom expune în continuare.

Mijloacele aero-cosmice sunt de regulă mijloace din categoria super high-tech și pot fi folosite numai de către persoane care posedă un volum considerabil de cunoștințe în domeniu. Accesul la mijloacele aero-cosmice este foarte limitat în comparație cu accesul la cele terestre. Bazele de lansare sunt dispuse în locații cu reguli de securitate foarte stricte care fac dificil accesul în interiorul facilităților de infrastructură precum și la documentația tehnică sau sistemul de comandă-control.

Mijloacele aero-cosmice sunt încă limitate ca număr, construirea și exploatarea acestora reprezentând investiții financiare foarte mari pe urma cărora se obțin beneficii dacă nu la fel de mari poate unice, care determină un nivel de clasificare înalt ce autoimpune măsuri ample de securitate. În momentul în care aceste mijloace vor fi suficient de numeroase, diversificate și „globalizate” iar accesul la acestea va fi

mai facil, atunci pot apare breșe în măsurile de securitate sau pur și simplu personalul angajat va fi mult mai ușor de “convins” pentru a permite accesul, a furniza informații sensibile sau, de ce nu, a utiliza chiar ei capacitățile aerospațiale în scopuri comandate de grupările teroriste.

Controlul angajaților trebuie să fie extrem de riguros, să nu permită intimidarea sau șantajarea acestora (direct sau prin intermediul rudelor) și în final atragerea lor în activități teroriste. Nu trebuie subestimată ingeniozitatea minții unui terorist, care fie din convingere, fie din disperare, fie pe baza unui sprijin obținut pe căi obscure poate accesa aceste locații sau capacități. Să nu uităm că lumea traversează o perioadă de criză economico-financiară care a determinat multiple probleme sociale (scăderea nivelului de trai și a calității vieții, șomajul, ș.a.) pot determina anumite persoane să devină vulnerabile la provocările și tentațiile provenite din partea teroriștilor.

Dar pentru a ne imagina cât de cât ce înseamnă terorism aerospațial (tratat foarte puțin până în prezent pe baza argumentelor expuse mai sus), să presupunem că totuși ar exista nișe de pătrundere în aceste sisteme și că anumite persoane sau grupuri de

persoane rău intenționate ar avea acces la anumite capacități aerospațiale.

Și ce ar însemna acest lucru? Poate disfuncționalitatea anumitor sateliți utilizați în scopuri civile sau militare, fie pentru sistemul de poziționare globală, fie pentru cercetare în și din spațiu; poate „infectarea” datelor transmise de aceștia; poate controlul anumitor sisteme de avion fără pilot cu armament la bord; poate deturnarea avioanelor militare de transport și transformarea acestora în arme teroriste; poate interferența în sistemele de comandă-control prin care s-ar putea transmite comenzi echipajelor platformelor aeropurtate cu capacități de cercetare, lovire, simulare în favoarea teroriștilor, în scopuri care nu servesc intereselor umanității, etc. Și acestea sunt numai câteva, poate cel mai rapid predictibile. Selecția riguroasă a personalului, protejarea acestuia, a vectorilor și infrastructurii și nu în ultimul rând vigilența structurilor de protecție a informațiilor și a forței sunt factori esențiali în contracararea acțiunilor teroriste din spațiul aerocosmic.

Terorismul din spațiul aerocosmic reprezintă, în mod clar, o amenințare crescândă la adresa tuturor statelor democratice, a intereselor și aliaților acestora. Chiar dacă instrumentele politice, economice și

informaționale ale puterii joacă un rol primordial în analizarea și eliminarea cauzelor din spatele atacurilor teroriste, instrumentul militar este acela care va preveni unele atacuri și va reacționa împotriva altora. Puterea aerospațială este una din componentele esențiale ale puterii militare în lupta împotriva terorismului. Politicile anti și contrateroriste (de protecție și de acțiune împotriva actelor teroriste) trebuie periodic revizuite concomitent cu analiza sistemică a organizațiilor teroriste și acțiunilor acestora în scopul înțelegerii modului lor de operare și identificarea celor mai eficiente capacități, metode și procedee de distrugere din aer și de la sol a acestora.

Puterea aerospațială contribuie la capacitățile actuale contrateroriste furnizând mobilitate globală pentru forțele speciale, superioritate aeriană pentru protejarea acestor forțe și atacuri de precizie care vizează infrastructura teroriștilor. Aceasta furnizează, de asemenea, capacități de cercetare esențiale pentru descurajarea, prevenirea și reacția la acțiunile teroriste, furnizând și sprijinul operațiilor psihologice pentru erodarea voinței și sprijinului popular. Chiar dacă nu există o soluție magică împotriva teroriștilor, îmbunătățirea în viitor a capacităților puterii aerospațiale va

mări eficiența acțiunilor contrateroriste și va furniza opțiuni extinse.

2.4. DIMENSIUNEA GEOSPAȚIALĂ

Securitatea mediului geospațial este o componentă a securității globale. Este suportul ei geofizic și geospațial, este condiția ei, așa cum a fost întotdeauna. Nu poate exista nici un fel de securitate fără securitatea spațiului fizic și a celui geofizic. Această securitate a spațiului geofizic nu este însă deplină și definitivă, ea depinde de foarte mulți factori, iar omul nu este în măsură nici să-i controleze, nici să-i gestioneze. Atunci ce poate face omul?

Mai întâi, omul trebuie să știe și să fie convins că securitatea lui depinde în mare măsură de securitate geospațială sau de ceea ce am putea numi geosecuritate. Marii geopoliticieni ai lumii au sesizat, în bună măsură, aceste interdependențe și au formulat modele de cunoaștere, interpretare, folosire și chiar influențare a acestora. Harold F. Mackinder vorbea de pivotul geografic terestru (*heartland*), iar Nicolas Spykman de folosirea marginii (*rimland*). De fapt, în marea lor majoritate, ei aveau în vedere spațiul de confruntare și elemente care se confruntă, de o parte fiind situate populațiile continentale și, de cealaltă parte, populațiile maritime. Ei n-au ieșit din orizontalitate. Dar aviația, rachetele balistice, rețeaua de

sateliți care survolează, pe orbite circumterestre, Pământul, cea de a treia, cea de a patra și, în final, cea de a n -a dimensiune schimbă complet filosofia și fizionomia raporturilor de confruntare și, pe această bază, și conceptul de securitate.

Confruntarea în spațiul cosmic nu este totuna cu bătălia pentru cucerirea Cosmosului. Acest tip de conflict presupune o extindere nelimitată, verticală, în spațiul cosmic, a teatrelor și mijloacelor de confruntare în plan informațional, mediatic, economic și militar. În Cosmos sunt amplasați senzori de informație, sisteme de informație – supraveghere – recunoaștere, sisteme GPS și alte mijloace care facilitează folosirea nelimitată a acestui spațiu în confruntarea planetară, dar și în cooperarea planetară.

Sistemul parteneriatelor strategice va aduce din ce în ce mai mult spațiul cosmic în folosul societății de tip informațional, al structurilor de drept, al democrației și ordinii normale a lumii.

Deocamdată, rețelele teroriste, crima organizată și structurile antidemocratice nu au acces în acest spațiu. De aici nu rezultă însă că astfel de forțe nu vor putea folosi spațiul cosmic în bătălia pentru putere. Numărul țărilor care vor avea acces în spațiul cosmic va crește, interesele se vor diversifica, posibilitățile de acțiune

informațională, psihologică, geofizică și militară se vor amplifica. Această perspectivă are cel puțin două implicații contradictorii și, în același timp, complementare: creșterea vulnerabilităților societății viitoare și descurajarea războiului și a altor acțiuni, datorită cunoscutului principiu acțiune-reacție.

În opinia mea, există trei tipuri esențiale de securitate geospațială: securitatea geosferei, adică a planetei Pământ; securitatea atmosferei și securitatea spațiului cosmic, mai exact, a infrastructurilor implementate de om și a acțiunilor desfășurate de om în spațiul cosmic. În acest sens, securitate geospațială ar putea avea următoarea structură:

- *securitatea geosferei*, cu următoarele componente: securitatea litosferei; securitatea hidrosferei; securitatea biosferei.
- *securitatea atmosferei*, cu următoarele componente: securitatea troposferei; securitatea stratosferei; securitatea mezosferei; securitatea ecosferei; securitatea ionosferei.
- *securitatea spațiului cosmic*, cu următoarele componente: securitatea orbitelor sateliților artificiali ai Pământului; securitatea stațiilor orbitale; securitatea infrastructurilor spațiale; securitatea zborurilor cosmice.

Odată identificate aceste tipuri de securitate, se formează limitele în care oamenii sunt responsabili și în care se pot angaja în gestionarea și influențarea securității acestor spații. De altfel, în principiu, noțiunea de *securitate*, chiar dacă este vorba de securitatea, de vitalitatea și de echilibrul unor spații nedependente de societatea umană, privește, în primul rând, omul și societatea omenească.

Pe de altă parte, conștienți de implicațiile colosale ale dimensiunii cosmice a conceptului de securitate – în speță, ale conceptului de securitate globală – responsabili cu gestionarea spațiului de securitate au instituit și semnat tratate de nemilitarizare a spațiului cosmic. Nu se știe cât vor dura aceste tratate, dacă ele sunt sau vor fi respectate cu adevărat, dar ele dovedesc o importanță cu totul specială a dimensiunii geospațiale a conflictelor militare.

2.5. DIMENSIUNEA GEOFIZICĂ

Confruntarea geofizică presupune un sistem de acțiuni care vizează provocarea unor calamități și catastrofe cu influențe nocive asupra mediului de viață al oamenilor, localităților, terenurilor agricole, sistemelor de comunicații, în scopul realizării unor obiective importante, între care se situează și distrugerea potențialului și

resurselor adversarului. Aici, în definitiv, este vorba de un conflict care se supune atât unei strategii directe, cât mai ales unor strategii indirecte.

Formele concrete ale conflictului geofizic sunt următoarele: provocarea unor fenomene (ploi torențiale, uragane, grindină, avalanșe etc.) care să afecteze grav teritoriul inamicului și, mai ales, acele spații în care se află elemente ale industriei de război, sisteme de arme, încheșuri strategice, depozite și resurse; modificarea compoziției aerului, apei și altor elemente, pe suprafețe întinse, care să provoace pierderi imense sau să genereze o succesiune de fenomene distrugătoare; modificări ale stratului de ozon sau ale ionosferei care să afecteze grav un anumit teritoriu; acțiuni care produc modificări ale mediului, creșterea catastrofală a nivelului apelor, inundații și chiar cutremure de pământ; modificări grave ale mediului marin; acțiuni punctiforme asupra unor regiuni din zone polare, ecuatoriale sau cu hidrocarburi, care să genereze fenomene distrugătoare; acțiuni climatice.

2.6. DIMENSIUNEA GENETICĂ

Confruntarea genetică este, într-un fel, o formă asimetrică a războiului continuu. În astfel de circumstanțe, fenomenul nu are o strategie sau o doctrină. Se întrevide doar posibilitatea apariției și a unui astfel de război. Unele aspecte care țin de acesta se manifestă și

în prezent, sub forma conflictului biologic sau a celui dominat de armele de distrugere în masă. Aici nu este însă vorba de folosirea unor arme cunoscute, ci de o nouă armă – arma genetică.

Acum, în preocupările specialiștilor, se află, sub forma unor instrumente de ameliorare genetică a speciilor, o mulțime de metodologii și de produse obținute prin inginerie genetică, prin clonare. Unele dintre acestea sunt cu totul deosebite, altele sunt mutanți.

Conflictul genetic se va duce, probabil, în următoarele coordonate: obținerea, prin mijloace genetice, a unor performanțe ieșite din comun în ceea ce privește calitățile luptătorilor; crearea de mutanți; crearea unor sisteme de influențare, prin mijloace genetice, a comportamentului unor populații; apariția și proliferarea terorismului genetic.

Apreciem că formele confruntărilor militare vor fi, desigur, mai numeroase, în viitor. Nu dimensiunea pur militară – care va fi din ce în ce mai mult pusă sub control și mai restrânsă – se profilează ca fiind cea mai periculoasă, ci noile dimensiuni ale confruntării militare, cu nivel de complexitate emergent, intempestive, surprinzătoare și asimetrice, din care nu va lipsi, desigur, elementul de natură armată.

CONCLUZII

Mediul de securitate internațional actual este caracterizat de evoluții semnificative determinate de proliferarea rachetelor balistice, a armamentului nuclear și a altor arme de distrugere în masă, inclusiv a mijloacelor de transport la țină a acestora. Provocările deosebite la adresa mediului de securitate continuă să fie terorismul, instabilitatea sau conflictele din apropierea granițelor NATO, atacurile cibernetice, amenințările asupra infrastructurii critice, tendințele din mediul tehnologic și constrângerile determinate de managementul mediului înconjurător și al resurselor. Acesta continuă să fie influențat de tendința de reconfigurare multipolară a arhitecturii de putere, competiția dintre noii actori globali și regionali pentru o nouă poziționare pe scara ierarhiei mondiale și disputa pentru accesul la/și controlul resurselor vitale. Toate aceste provocări impun adaptarea și redefinirea rolului și a modalităților de răspuns ale Armatei României, pentru diminuarea riscurilor și contracararea amenințărilor complexe și diverse la adresa securității naționale, având în vedere că nu pot fi ignorate nici amenințările convenționale.

Începutul de secol și mileniu, pune în evidență noi concepții de ducere a conflictelor militare. Fenomenul militar modern a demonstrat că folosirea

tuturor mijloacelor într-o confruntare armată, dau din ce în ce mai mult o fizionomie nouă luptei și operației.

România beneficiază astăzi de garanții de securitate unice, oferite de statutul de membru al Alianței Nord-Atlantice și al Uniunii Europene, precum și de bunele relații cu vecinii și partenerii săi strategici.

În acest context, țara noastră își menține și dezvoltă capacitățile de acțiune naționale proprii și în comun cu Alianței, în concordanță cu profilul său strategic.

Recurgerea la mijloacele și metodele violente letale, pe scară largă, îndreptate asupra populației și infrastructurii rămâne în continuare o ultimă și extremă alternativă de exercitare a puterii. Totuși, la nivelul strategic înalt, puterea militară va continua să fie exercitată prin căi și mijloace economice și diplomatice. Confruntarea militară trebuie să vizeze soluționarea, ca ultimă alternativă a situațiilor de criză interstatale, interne, precum și cele dintre actori non-statali sau alte state agresoare.

Apreciem că frecvența conflictelor inter-statale va rămâne scăzută. Nu se mai dorește reactivarea competiției bipolare sau a războaielor surogat generate de fostele superputeri din timpul Războiului Rece, iar superioritatea NATO descurajează orice

atac strategic îndreptat asupra aliaților, precum și cel îndreptat asupra zonelor de interes ale acestora. Întrucât riscul apariției unor războaie interstatale se menține ridicat, atitudinea internațională este puternic anticonflict, susținând sancțiunile împotriva celor ce adoptă sau susțin calea soluționării problemelor prin confruntare militară.

În viitorul apropiat, specialiștii militari se vor angaja în expertizarea planificării și conducerii operațiilor de stabilitate și sprijin. Acestea vor dobândi un grad mai mare de integrare privind contribuția militară și cea non-militară, cum ar fi forțele de securitate locale, organizațiile non-guvernamentale sau societățile comerciale civile. Condițiile pe baza cărora se va efectua transferul de responsabilitate vor deveni norme. Finalizarea operațiilor de stabilitate va fi facilitată de colaborarea dintre forțele militare străine participante și cele locale de securitate.

Confruntarea armată modernă va avea un aspect tot mai integrator, câmpul de luptă fiind caracterizat de noi dimensiuni și trăsături ce se vor regăsi în fronturi discontinue, rapiditate în organizare, planificarea și executarea manevrelor prin surprindere, lovirea concomitentă a obiectivelor, atât la contact cât și în adâncime, concomitent cu „integrarea” noilor cuceriri de orice fel.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

*** Strategia de securitate națională a României, România Europeană, România Euroatlantică: pentru viață mai bună într-o țară democratică, mai sigură și prosperă, București, 2007

*** Joint Vision 2020, US Government Printing Office, Washington, DC, 2000

A. AUTORI ROMÂNI

BĂDĂLAN Eugen, FRUNZETI Teodor, *Asimetria și idiosincrasia în acțiunile militare*, Centrul tehnic editorial al Armatei, București, 2004;

BĂLĂCEANU-STOLNICI, Constantin. *La judecata zilei*. ziarul ZIUA. 26.09.2001;

DUMITRU Cristea, ROCEANU Ion, *Războiul bazat pe Rețea – provocarea erei informaționale în spațiul de luptă*, Editura Universității Naționale de Apărare „CAROL I”, București, 2005;

FRUNZETI Teodor, ZODIAN Vladimir, *„Lumea 2011”*, Enciclopedie Politică și Militară (Studii strategice și de securitate), Editura Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, București 2011;

MUREȘAN Mircea, VĂDUVA Gheorghe, *Războiul viitorului, viitorul războiului*, București, Universității Naționale de Apărare „CAROL I”, București, 2004;

B. AUTORI STRĂINI:

BRZEZINSKI, Zbigniew. *The*

Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives, 1997;

COUTAU-BEGARIE, Herve,
Tratat de strategie, vol. I, trad. De prof.
Dr. Constantin Marinescu, și col.
Constantin Garvasuc, Editura UNAp,
București, 2006;

DELANGHE, Christian, *La guerre
contre le terrorisme*, 2001,
www.fr.strategie.org. consultat:
11.11.2013;

FUKUYAMA, Francis. *Sfârșitul
istoriei și ultimul om*. Editura Paideia;

HUNTINGTON Samuel P.,
*Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii
mondiale*, Editura Antet, București, 2002;

RASSINIER Paul, "Aux frontières
de la désespérance" și publicat în revista
Défense de l'Homme, nr. 26, novembre
1950;

TOFFLER Alvin și Heidi, *Război și
antirăzboi*, Editura Antet, București, 2001.

EVOLUȚIA SPIONAJULUI DIN UMBRĂ: Continuitate sau estompare în trecut?

LUCA MIRELA DANIELA¹

Abstract

Odată cu evoluția istoriei și trecerea în contemporaneitate, serviciile secrete, predominant spionajul au devenit teme atent studiate pentru a elucidă diverse cazuri de importanță națională și mai ales transnațională.

Această lucrare își propune să ofere răspunsuri la întrebări esențiale, precum: Ce este spionajul? Cum a influențat perioada anilor '90 situația României și care sunt repercusiunile în secolul al XXI-lea? Transpunerea în societatea actuală încearcă să atragă sub atenția cititorului triunghiul "belicos" dintre SUA- URSS- ROMÂNIA.

Abstract

With the evolution of history and transition in contemporary, services of intelligence have become topics carefully studied to elucidate the various cases of national importance and especially transnational.

This pages aims to provide answers to keys questions such as: What is intelligence? How influenced period of 1990 the twenty-first century? The transfer in modern society tries to attract the reader's attention triangle "warlike" US-USSR Romania.

Cuvinte cheie: spionaj, contraspionaj, Moruzov, Cehoslovacia, 1968, Bagdad etc.

---

¹Studenta la Facultatea de Stiinte Politice, Universitatea din Bucuresti, specializarea: STUDII DE SECURITATE

Spionajul constituie o "activitate întreprinsă pentru a obține pe ascuns secrete militare, politice ale unui stat în vederea transmiterii lor unui alt stat"². Spionii trebuie să fie inteligenți, foarte bine pregătiți profesional și cu o vastă cultură, buni organizatori, cu o memorie foarte bună, să rețină, dacă este posibil, tot ce văd sau aud, fără să noteze, să fie dotați cu mult spirit de discernământ, modești și reținuți, să știe să păstreze secretul operațiunilor, să se descurce în orice împrejurare, să știe să acționeze de așa manieră încât să-și îndeplinească toate sarcinile, oricât de dificile ar fi, fără a lăsa nici un fel de urme, să nu poată fi descoperiți vreodată"- Allen Dulles „The craft of intelligence”³

Perioada anilor 1940

Revenind în urma cu aproximativ 70 de ani, pentru o explicație clară a evenimentelor de azi, doresc să încep prin a menționa trădarea regelui Mihai, ca fiind cea care a condus în dificultate spațiul românesc, precum și uciderea mareșalului Ion Antonescu. Cel din urmă specificat, poate fi considerat un erou în cazul luptei pentru dobândirea teritorială, dar presiunile sovietice l-au înlăturat din peisajul anilor

'40. Mareșalul a dat dovada de o mare vigilență, întrucât a reușit să întrețină relații cu opoziția, menținând un flux informațional. Astfel, acesta se afla la curent cu toate detaliile de pe frontul de est și anticipa oarecum situația.

Perioada anilor 1950

Controlul sovietic din ce în ce mai mare pe teritoriul românesc a atras apariția unor "purificatori", care se considera că pledează pentru o "piață liberă", însă în realitate, acesta este începutul spionajului sovietic. Aceștia se ocupau cu asimilarea datelor spre transmitere în cadrul URSS-ului. Practic, toate acțiunile nu erau în interesul național al României. Astfel întreg aparatul guvernamental, servicii de ordine publică erau guvernate de "spioni sub acoperire".

Dacă în cazul american se putea vorbi de superioritatea tehnologică, URSS-ul era renumită pentru tacticile sale informative. Cea din urmă, nu de multe ori a reușit să dezinformeze blocul american cu privire la situația României. Susținea "genocidul" românilor asupra maghiarilor din Transilvania, însă, de fapt, realitatea consta în conflictele de natură etnică între turci și bulgari. Practic, scopul URSS-ului a fost de a-și menține puterea asupra teritoriilor ocupate, încercând în nenumărate cazuri să ascundă conflictele avute cu spațiul românesc, pentru a nu atrage susținerea Occidentului.

² <http://dexonline.ro/definitie/spionaj>

³ <http://securitatea-romaniei.blogspot.ro/>

Orientându-mă asupra personalului sovietic, doresc să evidențiez rețeaua Caraman. Mihai Caraman, fost ofițer în cadrul Direcției de Informații Externe al statului român(DIE), este trimis în 1958 la Paris,având drept responsabilități oferirea de informații URSS-ului. Împreună cu agentul său, Robert der Veille, complotază pentru obținerea informațiilor de la NATO. Astfel, se stabilește o întâlnire cu o femeie, ce avea acces la documentele secrete ale NATO, însă cei doi se confruntă cu trădarea acesteia. Totuși, ceea ce este destul de straniu poate fi arestarea agentului Robert der Veille, nu și nu a beneficiarului documentelor, adică șeful DIE. Admirația purtată de URSS nu a fost îndelungată. Deși a fost decorat de sovietici,acesta cunoaște o perioadă de cădere, datorită relațiilor divergente cu agenții săi și mai ales datorită spiritului aventurier,oferind din ce în ce mai puține informații sovieticilor.

Lanțul spionilor KGB nu ia sfârșit. Extinderea acestora capătă o dimensiune globală. Nici teritoriul american nu e ocolit de aceasta activitate. Astfel, în decembrie 1958, spionul Kaorlo Toumi, sub denumirea de Robert B.White străbate teritorii americane precum:New York, Canada, Bronx, Minnesota analizând atmosfera și trimițând mesaje sovieticilor,sub

forma:"Totul este în ordine" (V.B.Borovicka, 1997,p.77).

Acțiunea acestuia, în umbră, atrage totuși atenția americană,iar în urma descoperii de către FBI , este nevoit să declare adevărul. Lucrurile nu sunt totuși dezvăluite cu ușurință,iar punctul culminant al situației este descoperirea unor tablete ale bărbatului, care conțineau praf de cerneală invizibilă(pe care o folosea în textele transmise către sovietici).FBI-ul folosindu-se de "prada" lor,îi propun acestuia o colaborare,ce consta în oferirea de informații excepționale, care să atragă decorația de către URSS,iar în urma consolidării încrederii sovieticilor în acesta, să furnizeze informații FBI-ului.

Perioada anilor 1960

Sfera relațiilor internaționale în această perioadă au avut un impact puternic în Republica Populară România. Intervenția sovietică în Cehoslovacia, intitulată acțiunea BADEA, în vara lui 1968 a atras România pe lista statelor inamice blocului sovietic și a conflictualizat situația.

Ofițerii de informații operativi trimiși de români aveau menirea "să evalueze în ce măsură o asemenea intervenție putea prejudicia suveranitatea României" (Mihai Pelin,1997,p.72) - Totuși, Pacepa a dezinforma cu privire la evenimentele

din Cehoslovacia, susținând că “măsurile luate de Partidul Comunist Cehoslovac reprezintă elemente firești...și ele nu constituie nicidecum acțiuni de natură să afecteze interesele celorlalte părți frățești”(Mihai Pelin,1997.p.72).

Situația lui Nicolae Ceaușescu,deși nu a fost prezentată astfel,era una dificilă,mai ales pentru că acesta nu a fost invitat să colaboreze la o astfel de “tâlhărie”.În același timp, el a reușit să ascundă acest lucru Occidentului, românilor inspirându-le sentimentul naționalist și desprinderea de URSS.

“Este cunoscut că în țara noastră au fost trimiși agenți de spionaj în calitate de diplomați, comercianți , tehnicieni...dar și sub acoperiri inofensive de turiști, vizitatori la rude...”⁴.Spre exemplu: un cetățean român întâlnindu-se cu un vechi “prieteni” a fost îndemnat să treacă granița în Republica Federala Germană,fără pașaport. Această acțiune amplificată de trădarea “prieteniului” a determinat predarea acestuia în fața serviciilor secrete de spionaj, fiind într-un final nevoit să ofere informații în favoarea SUA.

---

⁴ Buletin intern pentru aparatul securității statului,volumul II(strict secret),exemplar nr. 1110 de pe http://www.cnsas.ro/documente/periodicul_securitatea/Securitatea%201968-1-01.pdf

Lucrurile nu au fost deloc simple și nici minore. Obiectivul Kiru este o altă acțiune demarată de un reprezentant al unei firme comerciale din RFG, al cărui scop era de a recruta funcționari români,căror le oferea bani în schimbul unor documente. Vigilența serviciilor române s-a manifestat datorită unei interceptări la un telefon public, realizându-se filajul. Finalizarea a constat în arestarea celor doi.

Cum era privit spațiul român în plan extern?

Victor Negulescu-general de divizie și fost șef al Contraspionajului Militar,prezintă percepția Italiei cu privire la sfârșitul României comuniste. Mihail Gorbaciov este considerat fondatorul, care a reușit să schimbe cursul istoriei lumii contemporane. Situația delicată cu privire la emigrarea est-germanilor,apariția Cortinei de Fier(1947) ,căderea zidului Berlinului au amplificat situația critică a Republicii Socialiste România în Blocul Sovietic.

În Italia se preconiza că îndepărtarea lui Nicolae Ceaușescu s-ar putea realiza în mod violent, deși, teoretic, Gorbaciov încerca normalizarea țării. În același timp, s-au trimis la București numeroase documente rezervate pentru informare, însă ele au fost considerate elemente ale propagandei

anticomuniste. Televiziunea italiană prezenta revoluția asemenea unui genocid al armatei și securității.

Modificările apărute după 1989

Înlăturarea lui Nicolae Ceaușescu a produs haos și schimbări majore. Totuși, acest lucru nu înseamnă îndepărtarea sovietică din spațiul românesc. Chiar Pavel Coruț, într-o lucrare de-a sa susținea că URSS-ul a încurajat din umbră ura pentru Securitate, considerând-o o organizație criminală. Mass-media a deținut și ea un rol important, încercând prin forțe permanente să intervină în culisele militare.

Dacă până în decembrie 1989, Ministerul Apărării Naționale se afla în subordinea unui alt minister și anume MAI (condus la vremea respectivă de sovietici), prezentând rapoarte perechii prezidențiale, lucrurile se schimbă profund după revoluția românească.

Astfel, se susținea că "obiectivul muncii este omul... protecția acestuia fiind o datorie de o mare cinste și corectitudine profesională (Victor Negulescu ,2000, p65), fără a se mai impune devotamentul față de partid.

În ciuda faptului că statul român a fost primul, din care s-au retras trupele armate sovietice în 1958, în ciuda rezistenței anticomuniste, decăderea comunismului a cunoscut o manifestare violentă, singura de altfel

dintre țările fost-comuniste. De ce? Schimbările s-au produs mult prea rapid, spre deosebire de Ungaria, care și-a menținut aceeași structură până în anii 1994-1999.

NUCLEUL lui Moruzov versus cazul Bagdad(2005)

Moruzov este promotorul stabilirii unui organism răspândit pe întreg mapamondul, care avea la bază infiltrarea, pentru a reuși să prevadă orice schimbare în plan extern. După moartea acestuia, situația se complică. SSI-ul (Serviciul Special de Informații) a luat decizia de a menține existența acestui cadru acoperit, într-un mod neoficial.

Această tactică a "spionajului din umbră" cunoaște o continuitate și în contemporaneitate prin evenimentele de la Bagdad. Astfel, Radu Godeanu, locotenent al Unității Militare "Tango" este însărcinat să plece în Irak ca ofițer sub acoperire, prin angajarea la o firmă americană. De facto, în atribuțiile lui intrau emiterea de informații statului. Specific spionajului, acesta se identifica cu oamenii din zonă prin limbă, haine, atitudine, fiind integrat în zonele supuse atacului.

Realizându-și obiectivele pentru care a fost trimis, tânărul constată și o oarecare implicare a rușilor, în acest eveniment prin potențialul feminin, cu care a avut ocazia să ia contact.

Realizând o paralelă, ceea ce aduce în contemporan spionajul anilor '90 constituit de prestigiosul Moruzov este reprezentat de apariția unei companii private, pe baza securității militare, care pare a se implica în situația din Irak, prin ajutoare ,în special soldați, și anume Blackwater.

Aceasta și-a dovedit implicarea în susținerea CIA-ului, urmărind să devină "arma informațională".⁵ Serviciul secret american a angajat Blackwater-ul în 2004 pentru a localiza și asasina lideri ai Al-Qaida.

Compania se prezintă asemenea unui serviciu de securitate, al cărui scop este să asigure pacea. Totuși, problema de actualitate este lipsa de știință a parlamentarilor despre această inițiativă a CIA-ului. Deci? Care este practic diferența între Serviciul de Securitate din anii 1940, ascunzând sub un con de umbră acțiuni de mare amploare și această nouă companie, care s-a implicat în stabilirea securității, fără recunoașterea în plan oficial?

Singura diferențiere poate fi constituită de descoperirea acestei companii cu ușurință datorită principiilor democratice ,care predomină în lume: transparență,

5

<http://www.antena3.ro/externe/compania-de-securitate-blackwater-angajata-de-cia-in-2004-sa-asasineze-lideri-al-qaida-78505.html>

libera exprimare etc., spre deosebire de perioada comunistă, în care se conturează un control suprem asupra indivizilor, iar multe acțiuni, fie erau subminate, fie erau considerate inexistente în fața populației.

CONCLUZII

Admițând toate elementele specifice spionajului prin: dispariția în peisaj, supraveghere, spiritul sociabil, atitudinea de falsificator, evadarea etc., se poate argumenta prezența lor profesională încă din perioada secolului al XX-lea, pentru menținerea securității.

Privind retrospectiv, în plan național "apărarea contrainformativă a României nu este o activitate restrânsă, executată numai de un număr mare de ofițeri de informații. Este o STRATEGIE NAȚIONALĂ, în care trebuie să fie implicați și cetățenii. Însă, pentru ca cetățeanul să poată fi implicat, trebuie să fie informat și educat contrainformativ" (Victor Nita, 2011, p.5).

Totuși, astăzi situația este diferită, pentru că securitatea nu mai este la nivel de stat, conflictul culminând de fapt cu inamici lipsiți de identitate, dar cu activitate globală.

Bibliografie:

Site-uri online:

<http://dexonline.ro/definitie/spionaj>

<http://securitatea-romaniei.blogspot.ro/>

http://www.cnsas.ro/documente/periodicul_securitatea/Securitatea%201968-1-01.pdf

<http://www.antena3.ro/externe/compania-de-securitate-blackwater-angajata-de-cia-in-2004-sa-asasineze-lideri-al-qaida-78505.html>

Lucrări:

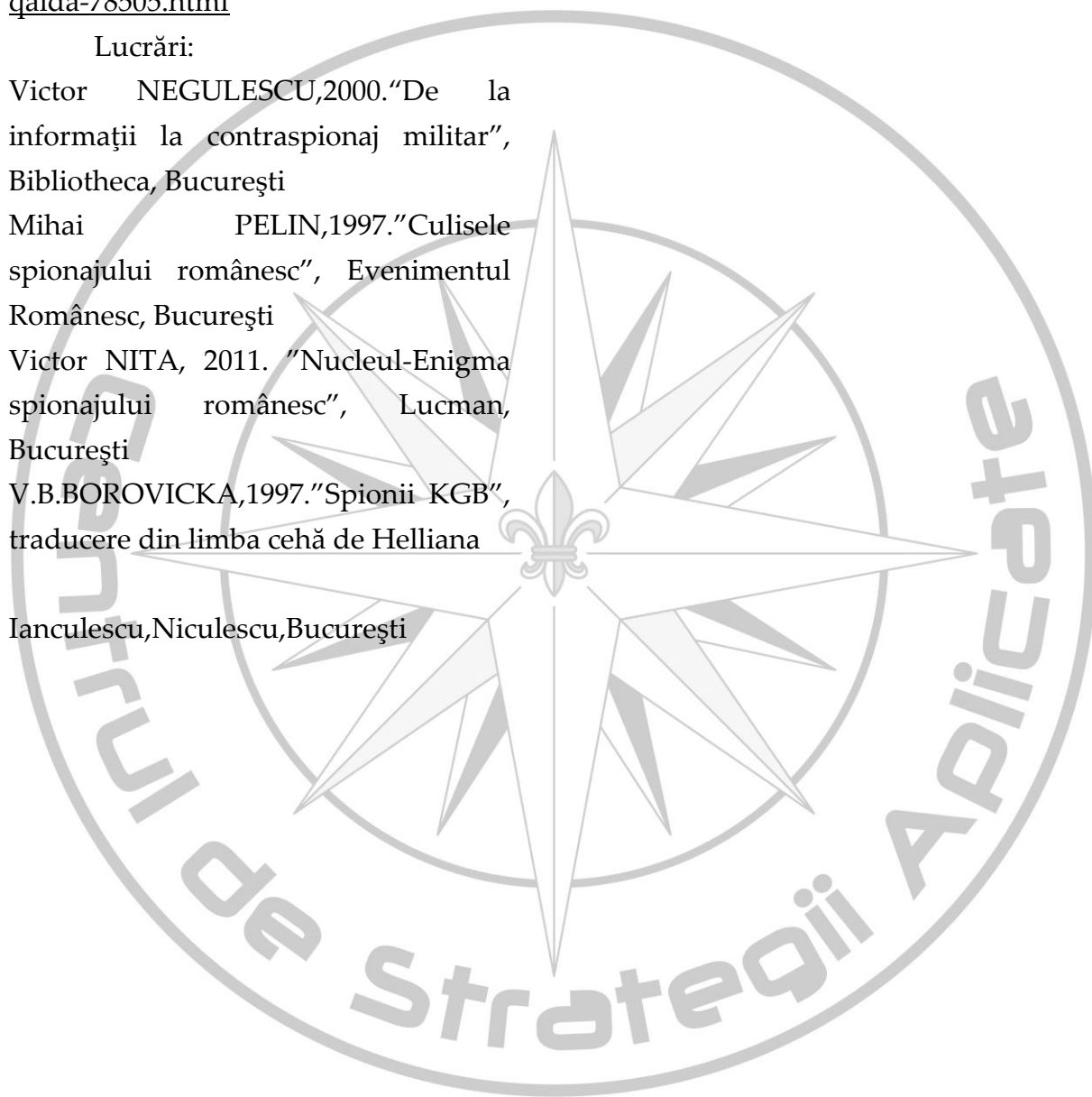
Victor NEGULESCU, 2000. "De la informații la contraspionaj militar", Bibliotheca, București

Mihai PELIN, 1997. "Culisele spionajului românesc", Evenimentul Românesc, București

Victor NITA, 2011. "Nucleul-Enigma spionajului românesc", Lucman, București

V.B. BOROVICKA, 1997. "Spionii KGB", traducere din limba cehă de Helliana

Ianculescu, Niculescu, București

Posibilitatea constituirii unei uniuni monetare în afara uniunii economice.

Studiu de caz: Aderarea României la zona euro în 2015

The possibility of forming a monetary union outside the economic union

Case study: Romania's adherence to the euro zone in 2015

Iancu Luiza Mihaela

Abstract

Obiectivul acestei lucrări este de a ilustra posibilitatea constituirii unei uniuni monetare în afara uniunii economice. Pentru abordarea acestei probleme am utilizat teoria zonelor monetare. Am evidențiat condiționalitatea aderării unui stat la Uniunea Europeană și anume aderarea unei țări la Uniunea Europeană atrage după sine integrarea acestei țări în Uniunea Economică și Monetară, ceea ce implică adoptarea de către acea țară a monedei unice europene: euro. Studiul de caz se referă la posibilitatea României de a își atinge obiectivul de aderare la zona euro în 2015. Am realizat o analiză din punct de vedere al sferei politice și din punct de vedere al specialiștilor economici.

Concluzia lucrării este că uniunea monetară nu se poate realiza fără o uniune economică, iar impedimentele majore pe care concluzionăm că le are România din perspectiva aderării la zona euro subliniază importanța uniunii economice.

Abstract

This paper's objective is to illustrate the possibility of accomplishing a monetary union outside the economic union. To approach this objective i used the optimum currency area theory. I adressed the conditions required for any state to accede to the European Union, meaning that in order to do so, all states are required to include themselves in the Economic and Monetary Union, which implies changing it's internal currency to the economic general: the euro. The case study refers to Romania's possibility of reaching it's objective of acceding to the euro zone by 2015. I have made an analisys based on the political sphere and also on the economic specialists' points of view.

This papers conclusion shows that the monetary union can not be achieved without a economic union, and i consider Romania's impediments to be major which underlines the importance of the economic union.

Introducere

După aderarea României la Uniunea Europeană, se impunea lansarea unui nou obiectiv: intrarea în zona euro. Această lucrare își propune să determine dacă se poate ajunge la o uniune monetară fără o uniune economică. Am ales această temă, deoarece consider că este un subiect care ține de actualitate și care are o importanță mare atât pentru economia României, cât și pentru cea a Europei, mai ales având în vedere instabilitatea zonei euro din prezent și obiectivul României de a adera la zona euro din 2015.

Pentru abordarea acestei probleme voi utiliza **teoria zonelor monetare optime**. Aceasta identifică raportul între beneficii și costuri și momentul oportun de intrare într-o uniune monetară. Conform teoriei, avantajele participării într-o uniune monetară depind de gradul în care țările din acea uniune formează o zonă monetară optimă. Părintele acestei teorii este Robert Mundell, care a scris în 1961 articolul *A Theory of Optimum Currency Areas*, publicat în revista *The American Economic Review*.

Pentru a determina dacă România va adera la zona euro din 2015, așa cum și-a propus, propun o analiză bazată declarațiile oamenilor politici din conducerea țării și ale analiștilor economici contemporani, din presă.

În urma acestei cercetări, voi descoperi importanța pe care o are o uniune economică și modul în care uniunea monetară este strâns legată de aceasta. În ceea ce privește aderarea României la zona euro, voi încerca să determin care ar fi șansele României să își îndeplinească obiectivul, având în vedere situația economică a anului 2013.

Către o uniune economică și monetară

„Conform art. 2 al TUE, obiectivul politicii economice și monetare îl constituia: promovarea progresului economic și social, asigurarea unui nivel înalt de ocupare a forței de muncă, crearea condițiilor pentru o dezvoltare susținută (prin realizarea spațiului intern fără frontiere); întărirea coeziunii economico-sociale, stabilirea unei uniuni economice și monetare inclusiv apariția la un moment dat, a monedei unice⁶.”

Uniunea Europeană reprezintă un spațiu economic, social și politic în construcție. Apare ca o reuniune a statelor (membre) sub forma unui stat mare, compact. Astfel, în momentul în care încercăm să uniformizăm statele, este normal să existe o serie de transformări ale structurilor economice, sociale și politice ale

---

⁶ Iordan Gh. Bărbulescu, „UE – Politicile Extinderii”, ed. Tritonic, București 2006, pag. 470

statelor. Astfel, integrarea a îmbrăcat mai multe forme (este constituită din mai multe stadii). Mai întâi, „**zona de cameră liberă**”, care reprezintă acea formă a integrării prin care două sau mai multe țări convin să înlăture barierele tarifare și netarifare dintre ele, pe baza unui acord preferențial de comerț, dar fiecare țară își menține propriile bariere comerciale în comerțul cu țările nemembre; **uniunea vamală**, ca formă de integrare prin care țările membre înlătură toate barierele în comerțul desfășurat între ele și adoptă un tarif vamal extern comun față de terți; **piața comună**, care reprezintă o uniune vamală în cadrul căreia liberalizarea mișcării bunurilor și a serviciilor este acompaniată de liberalizarea mișcării fluxurilor de factori între țările membre; **piața internă**, formă care presupune, în afara realizării unei piețe comune pentru libera circulație a bunurilor și serviciilor, creșterea coeziunii economice, armonizarea politicii sociale, consolidarea instituțiilor comunitare; **uniunea economică și monetară**, care se formează pornind de la piața internă unică, în cadrul căreia are loc creșterea gradului de armonizare a politicilor economice naționale, în special a celor vizând sfera monetar financiară, până la adoptarea unei monede unice și a unor instituții comune de gestionare a chestiunilor monetar financiare la nivel

comunitar. „Decizia de a *inventa* o asemenea politică, a avut legătură cu existența unor mari decalaje între dezvoltarea UE și a SUA: PIB-ul european crescuse în ultimele decenii cu 2%, în timp ce PIB-ul SUA crescuse cu 2,5%; raportul populație ocupată/populație activă era cu 15% inferior în UE celui înregistrat în SUA”⁷. **Integrarea economică completă**, ca ultim stadiu al integrării în cadrul căreia unificarea politicilor economice este întregită prin stabilirea unei unități supranaționale ale cărei decizii sunt obligatorii pentru statele membre”⁸.

Având în vedere ca unul dintre stadiile către integrare completă este uniunea economică și monetară, „toate țările care devin membre ale UE trebuie să adopte euro ca monedă de circulație, după o anumită perioadă, mai mult sau mai puțin extinsă”⁹. Astfel, aderarea unei țări la Uniunea Europeană atrage după sine integrarea acestei țări în Uniunea Economică și

⁷ Iordan Gh. Bărbulescu, „UE – Politicile Extinderii”, ed. Tritonic, București 2006, pag. 470

⁸ „Uniunea Economică și Monetară”, lucrare elaborată în cadrul proiectului Phare RO-2002/000-586.03.01.04.02 – ”Formarea inițială în afaceri europene pentru funcționarii publici din administrația publică centrală” implementat de Institutul European din România în colaborare cu EUROMED – Euro Mediterranean Networks din Belgia, anul 2005. Lucrarea face parte din Seria Micromonografii – Politici Europene, 2005, Institutul European din Romania, Tipărit la MasterPrint super Offset, pag 1.

⁹ Cristian Socol, Aura Niculescu, ”Dilemele aderării României la UEM”, articol extrat din revista ”Economie teoretică și aplicată”, nr. 2 (497), 2006, pag. 107

Monetară, ceea ce implică adoptarea de către acea țară a monedei unice europene: euro. Așadar, însăși aderarea la UE condiționează statele candidate să purceadă către o uniune economică drept criteriu de admitere sau nu în uniunea monetară, deoarece adoptarea monedei unice înainte ca statul să fie pregătit din punct de vedere economic poate avea costuri mari. Spre exemplu, Germaniei și Italiei, care și-au supraevaluat puțin monedele în momentul preluării euro, le trebuie ani de zile ca să corecteze greșeala. Pe de altă parte, aderarea la UEM este o decizie politică. „Tratatul de la Maastricht (tratatul constitutiv al Uniunii Europene – 7 februarie 1992) are ca scop convergența politicilor economice și unificarea celor monetare și a stabilit criteriile pe care statele care sunt deja membre trebuie să le îndeplinească pentru a fi integrate în spațiul monetar european: „deficitul bugetar nu trebuie să depășească 3% din PIB; datoria publică nu trebuie să depășească 60% din PIB; rata inflației nu trebuie să depășească cu mai mult de 1,5% media inflației celor mai *bune* trei țări din anul precedent; dobânzile nominale pe termen lung nu trebuie să depășească cu mai mult de 2% media dobânzilor celor mai *bune* trei țări din punct de vedere al inflației, iar din punct de vedere al cursului de schimb, țările trebuie să participe cel puțin doi

ani în ERM II, fără devalorizări unilaterale”¹⁰.

Teoria zonelor monetare optime

Statul care aderă la o uniune economică are în vedere atât beneficiile, cât și costurile pe care le aduce aderarea. Esențial este ca beneficiile să fie mai mari decât costurile. „La nivel microeconomic, se pot identifica două costuri principale. Prima categorie se referă la costurile operaționale, necesare pentru adaptarea sistemelor la noua monedă. A doua categorie este reprezentată de provocări strategice care constau în redefinirea concurenței și apariția unor riscuri specifice. Astfel de riscuri pot fi cauzate de o rată defavorabilă cu care o țară ar putea intra în uniunea monetară. Economia în cauză poate intra cu o monedă depreciată, constatând astfel o competitivitate în creștere, dar și presiuni asupra prețurilor prin importuri scumpe sau cu moneda apreciată și cu riscurile pierderii competitivității până au loc reglajele prin alte instrumente (de exemplu, aderarea la zona euro la un curs prea mare de schimb ar determina o competitivitate mai redusă a exporturilor, ceea ce va afecta negativ procesul de creștere economică; în schimb, un curs de schimb pentru care

---

¹⁰ Cristian Socol, Aura Niculescu, „Dilemele aderării României la UEM”, articol extrat din revista „Economie teoretică și aplicată”, nr. 2 (497), 2006, pag. 108.

moneda ar fi depreciată în raport cu euro va genera creșterea inflației)¹¹.”

Teoria zonelor monetare optime urmărește să identifice mai exact raportul între beneficii și costuri și momentul oportun de intrare într-o uniune monetară. Părintele acestei teorii este Robert Mundell, care a scris în 1961 articolul *A Theory of Optimum Currency Areas*, publicat în revista *The American Economic Review*. Teoria are la baza ideea că avantajele participării într-o uniune monetară depind de gradul în care țările din acea uniune formează o zonă monetară optimă. Mundell a descris conceptul de *zonă monetară optimă* ca fiind „spațiul în care factorii de producție și forța de muncă sunt perfect mobili¹².” Astfel, zona optimă de circulație a unei monede este definită prin raportare la criteriul economic al gradului de mobilitate, atât intern cât și extern a factorilor de producție. Avem astfel criteriul mobilității factorilor de producție. O critică la această definiție vine din partea lui Herbert Grubel, care spune că definirea conceptului de către Mundell implică ca, pe termen lung, întreaga lume să devină o zonă monetară optimă: „Din moment ce mobilitatea este în funcție de timp și

crește foarte mult o dată cu trecerea timpului, concluzia logică ar fi că, pe termen lung, zona monetară optimă va fi întreaga lume¹³.” De Grauwe susține același lucru și anume că în timp o uniune monetară între toate statele nu se va evita, ca și urmare a creșterii gradului de integrare economică, însă „îi expune pe participanți la anumite riscuri economice¹⁴”. Flexibilitatea salariilor și a prețurilor este foarte importantă, deoarece lipsa acestei condiții face ca singurul mecanism de ajustare rămas să fie variația cursului de schimb real, care are ca efect variația cursului de schimb nominal. Pierderea controlului direct asupra ratei de schimb nominale reprezintă un cost. James Ingram precizează că „integrarea economică poate reduce necesitatea ajustărilor cursului de schimb. Prin prisma acestui criteriu, o zonă integrată economic apare ca o zonă total integrată din punct de vedere financiar, în care există posibilitatea finanțării eventualelor deficite private și publice fără nici un fel de presiuni asupra cursurilor de schimb sau asupra ratelor dobânzii¹⁵”

Mckinon a fost cel care a definit pentru prima oară clar și explicit conceptul de zonă monetară optimă :

¹¹ Aura Gabriela Socol, „Costuri ale adoptării unei monede unice. Analiză prin prisma teoriei zonelor monetare optime”, articol din revista *Economie teoretică și aplicată*, vol. XVIII, nr. 2, 2011, pag. 90-91

¹² Robert Mundell, „A Theory of Optimum Currency Areas”, *The American Economic Review*, vol 51, nr. 4, 1961, pag. 660

¹³ Herbert Grubel, „The theory of Optimum Currency Areas”, *Canadian Journal of Economics*, vol. 3, no.2 Mai 1970), pag. 320

¹⁴ Paul de Grauwe „Economia uniunii monetare, ed. Cartier, Chișinău, 2009, pag. 72

¹⁵ Cernea Silviu, „Teoria zonelor monetare optime”, ed. Universității de Vest, Timișoara, 2006, p. 32

„o zonă monetară în care o monedă unică și un curs valutar flexibil constituie cea mai bună soluție pentru atingerea a trei obiective importante: ocupare deplină, echilibrul balanței de plăți și stabilitatea prețurilor interne¹⁶”.

Uniunea monetară este dificil de realizat fără uniunea economică deoarece asta presupune ca un stat care are ca monedă națională euro, dar nu este integrat economic să se gestioneze singur, nebeneficiind de avantaje precum uniunea vamală care înlătură toate barierele în comerțul desfășurat între țările membre și adoptă un tarif vamal extern comun față de terți sau piața intern care presupune realizarea unei piețe comune pentru libera circulație a bunurilor și serviciilor. În scopul unei economii prospere și sustenabile, uniunea economică reprezintă metoda, iar uniunea monetară reprezintă instrumentul de aplicație.

Studiu de caz - Este România pregătită să adere la zona euro în anul 2015?

Nu trebuie să pierdem din vedere faptul că Tratatul de la Maastricht oferă un număr de criterii pe care statele aspirante trebuie să le îndeplinească pentru a adera la uniunea economică și monetară, însă îndeplinirea acestor criterii nu este suficientă. Criteriile respective sunt

considerate suficiente în condițiile de stabilitate a uniunii, altfel se riscă o destabilizare masivă. În momentul prezent, zona euro se confruntă cu o criză care deja a afectat economii considerate puternice (Italia – considerată a treia economie europeană - este puternic afectată de criza zonei euro). Acest lucru face dificilă aderarea unor state (deși membre UE, cum este România) la zona euro, deoarece euro are acum nevoie de stabilitate, iar în cazul în care moneda unică va crea probleme pentru România, consecințele se vor vedea atât pe plan intern, cât și pe plan european, ceea ce ar duce la o adâncire a crizei zonei euro.

Pentru a determina care ar fi șansele României să adere la zona euro am extras o serie de articole din presă care tratează subiectul, cu mențiunea că punctul de interes este focalizat pe declarațiile date de persoane avizate în domeniu (membrii ai conducerii statului, analiști economici etc). Deși este de apreciat intervenția jurnaliștilor, am ales să nu luăm în cadrul analizei intervenția autorilor, pentru a nu fi atrași într-o luptă mediatică a conducerii versus opoziție.

O viziune politică...

Astfel, Traian Băsescu declara pe data de 11 noiembrie 2011 faptul că România își menține obiectivul de a adera la zona euro în 2015 făcând niște previziuni care ne dau motive bune de

¹⁶ Ronald Mckinnon, „Optimum currency area”, articol scris în *American Economic Review*, nr. 53, an 1963, pag. 715

optimism pentru următorii 2 ani (deficit bugetar de 1,9% în 2012 și deficit bugetar 0% pentru 2013 – în condițiile în care criteriul impus de Maastricht vizând deficitul bugetar este de maximum 3%). Președintele României a făcut această declarație la Berlin, în prezența cancelarului german Angela Merkel care i-a răspuns președintelui „Am cea mai mare stimă și cel mai mare respect¹⁷”, referindu-se la eforturile României de a își echilibra bugetul. Un răspuns diplomat. În aceeași zi, însă, presa germană publică declarații care contrazic optimismul președintelui. Ministrul de interne bavarez, Joachim Herrmann respingea posibilitatea ca România să adere la zona euro așa repede, invocând o „rată incredibil de ridicată a corupției¹⁸” și lipsa unui sistem judiciar independent. Stephan Mayer, deputat, merge mai departe, afirmând că „România ar trebui să fie privită ca un posibil candidat pentru faliment¹⁹,” iar din vorbele lui reiese faptul că primirea unei alte țări

¹⁷ Bianca Toma, „Romania în zona euro în 2015? Bruxelles-ul stabilește data după ce Bucureștiul îndeplinește condițiile”, 11 nov 2011, http://www.adevarul.ro/adevarul_europa/Romania-Traian_Basescu-zona_euro-Bruxelles-Angela_Merkel_0_589141463.html

¹⁸ Constantin Pescaru, „ Politicienii germani nu vor România în zona euro”, 11 nov 2011, <http://www.ziare.com/economie/zona-euro/politicienii-germani-nu-vor-romania-in-zona-euro-1133070>

¹⁹ Constantin Pescaru, „ Politicienii germani nu vor România în zona euro”, 11 nov 2011, <http://www.ziare.com/economie/zona-euro/politicienii-germani-nu-vor-romania-in-zona-euro-1133070>

prematur în zona euro ar însemna că Uniunea Europeană nu a învățat nimic din criza din Grecia (sugerând, printre rânduri, că aderarea Greciei s-a făcut prematur). Un alt deputat, Gerold Reichenbach considera că „nici nu are rost să se discute despre aderarea altor țări în zona euro²⁰”, la momentul actual.

O săptămână mai târziu, Traian Băsescu revine asupra afirmațiilor făcute și transmite un mesaj prin care arată că si-a domolit puțin optimismul și atenționează faptul că nu sunt suficiente criteriile de la Maastricht, în condițiile în care nu există o economie performantă. Astfel, spusele președintelui demonstrează faptul că este necesară o uniune economică ca să putem începe să vorbim despre o uniune monetară: „...daca nu ai o economie performantă, intrarea în zona euro este o eroare care va aduce probleme și României și zonei euro.²¹” Această a doua declarație a fost făcută de Traian Băsescu la postul public de radio al țării pe care o conduce. Astfel, prima declarație a fost făcută în zona europeană, iar a doua a fost făcută în cadrul frontierelor naționale. În acest

²⁰ Constantin Pescaru, „ Politicienii germani nu vor România în zona euro”, 11 nov 2011, <http://www.ziare.com/economie/zona-euro/politicienii-germani-nu-vor-romania-in-zona-euro-1133070>

²¹ Alexandru Grigore, „ Zona euro, misiune imposibilă pentru România?”, 18 nov, 2011 <http://www.business24.ro/macroeconomie/zona-euro/zona-euro-misiune-imposibila-pentru-romania-1502220>

moment trebuie să ne întrebăm dacă declarația de pe 11 noiembrie a fost cumva un element de diplomatie, o declarație care releva de fapt eforturile pe care le face țara pentru a își echilibra bugetul. Oare revenirea asupra declarației a fost influențată de afirmațiile din presa germană? Istoria ne duce cu gândul la un comportament asemănător cu cel al președintelui Franklin Roosevelt al cărui discursuri către poporul său (care la vremea respectivă era puternic ancorat în izolaționism) erau în general ambigue, în sensul că el nu își declara deschis planurile pe care le avea privind asumarea de responsabilitate a Statelor Unite ale Americii în ceea ce privea pericolul constituit de statele agresoare (nazismul Germaniei, Italia și Japonia), evitând astfel controversele în cadrul propriului sau popor. Pe plan extern însă, el se apropia de Marea Britanie și de Franța. Obiectivul lui Roosevelt a fost ca SUA să răspundă amenințării naziste, obiectiv pe care l-a atins, odată cu intrarea Americii în al Doilea Război Mondial²². Deși situațiile sunt în mod absolut diferite, putem totuși observa o asemănare în ceea ce privește modul de abordare al problemei față de părțile implicate.

La data la care președintele revenea asupra celor spuse, apare un nou actor din zona președintelui care

pare să își alinieze spusele cu declarația inițială a lui Traian Băsescu. Premierul Emil Boc anunța că într-adevăr, România își menține obiectivul de a adera în 2015 și mai mult de atât, va înființa un „comitet interministerial²³” care să gestioneze trecerea la moneda unică. Așadar, iată că vedem cum conducerea țării începe să se antreneze, cel puțin teoretic, pentru aderarea la zona euro.

Leonard Orban, consilier prezidențial, luminează puțin motivele pentru care s-a stabilit anul 2015 ca obiectiv pentru aderarea la zona euro: „Decizia de a stabili drept țintă de aderare la zona euro anul 2015 a avut la bază necesitatea continuării reformelor. Fiecare cetățean al României va fi afectat de lipsa sau de încetinirea acestor reforme structurale²⁴.”

Guvernatorul Băncii Naționale a României, Mugur Isărescu privește cu scepticism aderarea la moneda unică, dar nu neapărat datorită economiei țării, ci datorită situației precare în care se află zona euro momentan: "Dacă lucrurile nu se clarifică în zona euro, mai avem timp să schimbăm termenul

²² Henry Kissinger, „Diplomația”, Editia a II-a, București, edit. ALL, 2007, pag. 333-346

²³ Alexandru Grigore, „Zona euro, misiune imposibilă pentru România?”, 18 nov, 2011 <http://www.business24.ro/macroeconomie/zona-euro/zona-euro-misiune-imposibila-pentru-romania-1502220>

²⁴ Leonard Orban, declarație publicată în articolul „Leonard Orban: România nu îndeplinește condițiile de intrare în zona euro”, 25 mai 2011, <http://www.ziare.com/bani/euro/leonard-orban-romania-nu-indeplineste-conditiile-de-intrare-in-zona-euro-1096952>

de a trece la moneda euro²⁵." Evidențiază de asemenea și amplitudinea logistică a trecerii practice la noua moneda afirmând că am avea nevoie de „300-400 de tiruri de bancnote și monede și o cantitate de vreo 3-4 ori mai mare cu moneda care trebuie strânsă și distrusă." Consilierul lui Mugur Isărescu, Adrian Vasilescu este de părere că, din contră, situația din Grecia ar putea grăbi aderarea României la zona euro. Așadar, el vede posibilă (nu neapărat și probabilă sau benefică) aderarea în 2015 datorită posibilității ca Uniunea Europeană să dorească întărirea zonei euro prin extindere. Așadar, el este de părere că am putea „să ne trezim mai repede în euro decât ne-am aștepta²⁶".

Ce spun analiștii economici?

Lucian Davidescu și Nouriel sunt de acord în privința unui aspect: indiferent dacă vom adera la zona euro în 2015 sau nu, măsurile luate în acest sens sunt binevenite. Lucian Davidescu consideră aceste măsuri ca o metodă prin care România își păstrează „reperle și direcția. În caz contrar există riscul să se piardă și mai

mult în tranziție.”²⁷ Tot el atrage atenția asupra faptului că Grecia „s-a otrăvit cu credit ieftin” și că „dacă statul român intră prea repede în zona euro, nivelul de trai nu se mai poate alinia decât printr-o inflație locală, care nu ar fi deloc binevenită.” Nouriel comentează de asemenea graba României de a adera, afirmându-și neîncrederea față de reușita României de a-și atinge obiectivul: „Nu cred că România va putea adera la zona euro în 2015 pentru că nu cred că sunteți pregătiți și cred că este bine să așteptați un an sau doi pentru a fi gata. Este drept că dacă adevărați aveți parte de niște beneficii. Nu faceți cum a făcut Grecia, așteptați un an sau doi până când sunteți în forma de care este nevoie²⁸.”

Președintele Ing Bank din România, Mișu Negrițoiu, pune eșecul aderării în 2015 pe seama instabilității zonei euro, la fel ca Mugur Isărescu. Negrițoiu nu consideră că 2015 ar fi un termen pentru aderarea la zona euro, ci mai degrabă pentru a discuta serios această problemă: „Zona euro nu va primi noi membri până când situația economică nu se va stabiliza cât de cât,

²⁵ Alexandru Grigore, „Zona euro, misiune imposibilă pentru România?”, 18 nov, 2011 <http://www.business24.ro/macroeconomie/zona-euro/zona-euro-misiune-imposibila-pentru-romania-1502220>

²⁶ Adrian Vasilescu, declarație publicată în articolul „Când va trece România la moneda euro?”, 28 sept 2011, <http://www.agenda.ro/news/news/46741/cand-va-trece-romania-la-moneda-euro.html>

²⁷ Alexandru Grigore, „Zona euro, misiune imposibilă pentru România?”, 18 nov, 2011 <http://www.business24.ro/macroeconomie/zona-euro/zona-euro-misiune-imposibila-pentru-romania-1502220>

²⁸ Alexandru Grigore, „Zona euro, misiune imposibilă pentru România?”, 18 nov, 2011 <http://www.business24.ro/macroeconomie/zona-euro/zona-euro-misiune-imposibila-pentru-romania-1502220>

iar acest lucru nu se va întâmpla prea curând. Asta este valabil pentru toate țările care vor să adere la euro, nu doar pentru România²⁹. Și el, ca și alți declaranți care nu consideră obiectivul României a fi real/posibil, amintește de cazul Greciei.

Specialistul BNR, Lucian Croitoru salută efortul de reforme necesare pentru aderarea la zona euro, dar menționează că anul 2015 a fost stabilit cu ceva timp în urmă. Datorită faptului că s-a produs o schimbare a condițiilor, o amânare a termenului este foarte posibilă. Acesta amintește de cazul Greciei, ca fiind o intrare prematură și se declară adeptul unei amânări „pentru a fi bine pregătit, nu doar cosmetizat, decât o intrare cosmetizată care să creeze probleme românilor ulterior³⁰.”

Cea mai grafică predicție vine din partea analistului Ionel Blanculescu, care afirmă că aderarea la zona euro ar însemna o întoarcere la începuturile anului 2000, ceea ce ar fi, evident, o greșeală: „În 2002, PIB-ul României era de aproximativ 40 de miliarde de euro, în timp ce în 2011 PIB-ul României ajunge la 115-120 de

miliarde de euro. Ne vom întoarce la începuturile anului 2000³¹”. De asemenea, el anticipează o cădere masivă a nivelului de trai, de 50%.

Așadar, observăm că predomina opiniile conform cărora România nu va intra în zona euro în anul 2015, în pofida obiectivului fixat de conducerea țării. Declarațiile de mai sus ilustrează importanța aderării României mai întâi la o uniune economică, motivând faptul că fără aceasta, statul roman nu ar putea să susțină moneda unică. Astfel, costurile de aderare s-ar putea dovedi mai mari decât beneficiile. Un avantaj pe care l-am obține în urma aderării la euro ar fi „eliminarea riscului valutar, care ar mări exporturile și ar putea atrage o serie de investiții străine³²”. Majoritatea specialiștilor invocă cazul Greciei, care s-a aflat în imposibilitatea de a menține o economie prosperă și se află acum în criză. Criza s-a extins din Grecia și a contaminat inclusiv Italia, deci putem spune că zona euro este momentan instabilă. Așadar, statul roman trebuie să asigure un cadru economic și financiar sănătos, pentru că în caz

²⁹ Mișu Negrițoiu, declarație publicată în articolul „Mișu Negrițoiu: Nu văd România în zona euro mai devreme de 2020”, 18 oct 2011, <http://www.ziare.com/economie/zona-euro/misu-negritoiu-nu-vad-romania-in-zona-euro-mai-devreme-de-2020-1127994>

³⁰ Lucian Croitoru, declarație publicată în articolul „Când va trece România la moneda euro?”, 28 sept 2011, <http://www.agenda.ro/news/news/46741/cand-va-trece-romania-la-moneda-euro.html>

³¹ Ionel Blanculescu, declarație publicată în articolul „Când va trece România la moneda euro?”, 28 sept 2011, <http://www.agenda.ro/news/news/46741/cand-va-trece-romania-la-moneda-euro.html>

³² Cristian Socol, Aura Niculescu, ”Dilemele aderării României la UEM”, articol extrat din revista ”Economie teoretică și aplicată”, nr. 2 (497), 2006, pag. 108.

contrar, România s-ar putea afla în dificultate.

Concluzii

În urma analizei consider că uniunea economică este indispensabilă pentru o uniune monetară, deoarece fără o uniune economică, cea monetară nu ar fi sustenabilă și ar rezulta fragmentarea uniunii monetare.

Aderarea unui stat la zona euro înainte ca acesta să fie complet pregătit este o eroare deoarece o asemenea acțiune poate rezulta în destabilizarea zonei euro, pe lângă faptul că îi va aduce statului mai mult costuri decât beneficii și nu va rezulta într-o economie prosperă și sustenabilă. Ca atare, pe baza declarațiilor analizate, putem concluziona că cel mai probabil este ca România să nu adere la zona euro în 2015, deoarece nu are o economie puternică, nu îndeplinește cu brio criteriile impuse de Maastricht, iar șansele ei sunt diminuate și de situația precară în care se regăsește zona euro momentan. Totuși, nu pot afirma cu certitudine că această presupunere va fi transpusă în realitate deoarece termenul este la 3 ani distanță, însă pe baza strictă a materialelor analizate, pot spune ca România nu va adera la zona euro în 2015.

BIBLIOGRAFIE

Cărți:

1. **Bărbulescu, Iordan Gh.**, „UE – Politicile Extinderii”, ed. Tritonic, București 2006

2. **Cernea Silviu**, „Teoria zonelor monetare optime”, ed. Universității de Vest, Timișoara, 2006
3. **De Grauwe, Paul**, „Economia uniunii monetare, ed. Cartier, Chișinău, 2009
4. **Kissinger, Henry**, „Diplomația”, Editia a II-a, București, edit. ALL, 2007

Reviste:

5. **Gruben, Herbert**, „The theory of optimum Currency Areas”, *Canadian Journal of Economics*, vol. 3, no.2 Mai 1970
6. **Mckinnon, Ronald**, „Optimum currency area”, articol scris în *American Economic Review*, nr. 53, an 1963
7. **Mundell, Robert**, „A Theory of Optimum Currency Areas”, *The American Economic Review*, vol 51, nr. 4, 1961
8. **Socol, Aura Gabriela**, „Costuri ale adoptării unei monede unice. Analiză prin prisma teoriei zonelor monetare optime”, articol din revista *Economie teoretică și aplicată*, vol. XVIII, nr. 2, 2011
9. **Socol, Cristian, Niculescu, Aura**, „Dilemele aderării României la UEM”, articol extrat din revista *„Economie teoretică și aplicată”*, nr. 2 (497), 2006, pag. 107
10. „Uniunea Economică și Monetară”, lucrare elaborată în cadrul proiectului Phare RO-2002/000-586.03.01.04.02 – „Formarea inițială în afaceri europene pentru funcționarii publici din administrația

publică centrală” implementat de Institutul European din România în colaborare cu EUROMED – Euro Mediterranean Networks din Belgia, anul 2005. Lucrarea face parte din Seria Micromonografii – Politici Europene, 2005, Institutul European din România, Tipărit la MasterPrint super Offset, pag 1.

Articole internet:

11. **Blanculescu, Ionel**, declarație publicată în articolul „Când va trece România la moneda euro?”, 28 sept 2011, <http://www.agenda.ro/news/news/46741/cand-va-trece-romania-la-moneda-euro.html> - accesat la 3.02.2012
12. **Croitoru, Lucian**, declarație publicată în articolul „Când va trece România la moneda euro?”, 28 sept 2011, <http://www.agenda.ro/news/news/46741/cand-va-trece-romania-la-moneda-euro.html> - accesat la 3.02.2012
13. **Grigore, Alexandru**, „Zona euro, misiune imposibilă pentru România?”, 18 nov, 2011 <http://www.business24.ro/macroeconomie/zona-euro/zona-euro-misiune-imposibila-pentru-romania-1502220> - accesat la 3.02.2012
14. **Negrițoiu, Mișu**, declarație publicată în articolul „Mișu Negrițoiu: Nu văd România în zona euro mai devreme de 2020”, 18 oct 2011, <http://www.ziare.com/economie/zona-euro/misu-negritoiu-nu-vad-romania-in-zona-euro-mai-devreme-de-2020-1127994> - accesat la 3.02.2012
15. **Orban, Leonard**, declarație publicată în articolul „Leonard Orban: România nu îndeplinește condițiile de intrare în zona euro”, 25 mai 2011, <http://www.ziare.com/bani/euro/leonard-orban-romania-nu-indeplineste-conditiile-de-intrare-in-zona-euro-1096952> - accesat la 3.02.2012
16. **Pescaru, Constantin**, „Politicienii germani nu vor România în zona euro”, 11 nov 2011, <http://www.ziare.com/economie/zona-euro/politicienii-germani-nu-vor-romania-in-zona-euro-1133070> - accesat la 3.02.2012
17. **Toma, Bianca**, „România în zona euro în 2015? Bruxelles-ul stabilește data după ce Bucureștiul îndeplinește condițiile”, 11 nov 2011, <http://www.adevarul.ro/adevarul-europa/Romania-Traian-Basescu-zona-euro-Bruxelles-Angela-Merkel-0-589141463.html> - accesat la 3.02.2012
18. **Vasilescu, Adrian**, declarație publicată în articolul „Când va trece România la moneda euro?”, 28 sept 2011, <http://www.agenda.ro/news/news/46741/cand-va-trece-romania-la-moneda-euro.html> - accesat la 3.02.2012

Un nou pericol la adresa securității internaționale: Islamoterorismul

Coșcodaru Iulian Mihai

Student, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de
Administrație Publică, an II

Student, Universitatea Nicolae Titulescu, Facultatea de Științe Economice, an III

Rezumat

De-a lungul istoriei, lumea a fost zguduită de numeroase războaie și de două conflagrații mondiale, în urma cărora balanța de putere a fost greu de echilibrat. Securitatea militară a devenit principalul obiectiv al actorilor internaționali. Astăzi amenințările la adresa securității nu sunt exclusiv de ordin armat, ci vizează dimensiunile non-militare ale conceptului. Lucrarea abordează subiectul fundamentalismului islamic și se concentrează pe rolul religiei în evenimentele petrecute la 11 septembrie 2001 în SUA și pe conflictele din Orientul Mijlociu din anul 2011, pentru a ilustra ideea conform dihotomia democrație islamică - islamoterorism³³ este un pericol pentru sistemul politic și de securitate la nivel internațional.

Abstract

Throughout history, the world was rocked by numerous wars, after which the balance of power was hardly balanced. Military security has become the objective of international actors. Today, security threats are not exclusively military, its also cover the non-military dimensions of the concept. This paper addresses the issue of Islamic fundamentalism and focuses on the role of religion in the events of 11 September 2001 in the U.S. and in the Middle East conflict in 2011 to illustrate that the dichotomy Islamic democracy - Islamic terrorism is a threat against the international security.

Cuvinte cheie:

Fundamentalism Islamic, securitate, atacuri teroriste, democrație islamică, islamoterorism

---

³³ Jean-Francois Revel, Revirimentul democrației, trad. Dan C. Mihailescu, București, Humanitas, 1995, p.299

Lumea contemporană se află prinsă în mrejele unui paradox al securității: pe de o parte tehnica avansează, existând din ce în ce mai multe modalități de apărare și protecție, iar organizațiile naționale și internaționale militează pentru democrație, pace și respectarea drepturilor omului. Pe de altă parte, asistăm astăzi la o accentuare a instabilității pe scena mondială cauzată de evenimentele din Orientul Mijlociu sau de atentatele teroriste din SUA, Londra sau Madrid. Astfel, fundamentalismul religios a devenit o gravă primejdie pentru securitatea internațională, ceea ce evidențiază determinarea etnico-religioasă a conflictelor de natură politică sau militară subliniată de Samuel Huntington în „Ciocnirea civilizațiilor”. În aceste context, fundamentalismul Islamic urmărește instituirea legii islamice prin intermediul Islamului politic³⁴, democrațiile vestice fiind considerate dușmani veritabili ai acestuia.

Având în vedere cele descrise anterior, lucrarea prezintă pornește de la ipoteza: „Fundamentalismul islamic reprezintă o amenințare la adresa securității internaționale” și susține incompatibilitatea islamului cu

democrația, promovând islamo-terorismul amintit de Revel.

Potrivit lui Barry Buzan³⁵, în cazul securității, discuția privește preocuparea de a fi liberi de amenințări. Când această discuție se poartă în contextul unui sistem internațional, securitatea vizează capacitatea statelor și societăților de a-și menține identitatea, independența și integritatea funcțională. Buzan distinge între cinci sectoare ale conceptului de securitate: sectorul militar, economic, de mediu, societal și politic.

„Concise Oxford Dictionar of curent English” definește fundamentalismul ca fiind respectarea strictă a preceptelor religioase, în special în cazul religiei islamice.³⁶

Islamul este una dintre religiile monoteiste (alături de creștinism și iudaism), semnificația arabă a termenului fiind aceea de 'supunere' - supunere față de Allah. Învățătura de bază relevă existența unui singur Dumnezeu atotputernic care a creat lumea, islamul fiind caracterizat printr-

³⁴ Scott Rachel, An official Islamic response to the Egyptian al-jihad movement, Journal of Political Ideologies, 39-61,2003, p. 42

³⁵ Barry Buzan, New Patterns of Global Security in the Twenty-First Century, International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-), Vol. 67, No. 3(Jul., 1991), pp.439-450

³⁶ Terorismul. Dimensiune geopolitică și geostrategică. Războiul terorist. Războiul împotriva terorismului, Centrul de Studii Strategice de Securitate, MapN, BUCUREȘTI, 2002, p.34

un monoteism sever. Se evidențiază un tradiționalism accentuat, în care nu contează frontierele, fiind promovat un stat divin. Voința Domnului este supremă, așa cum apare în shari'a- "calea cea dreaptă prescrisă" (de Allah), ce grupează poruncile divine așa cum sunt enunțate în Coran și în "tradițiile profetului", interdicțiile islamice referitoare la modul în care este organizată societatea.³⁷

Fundamentalismul depășește granițele unei mișcări extremiste, fiind o filosofie și o credință care se bazează pe un sistem valori bine conturate și selective. Expresia sa directă este terorismul islamic al cărui rol este să aducă islamismul, prin orice fel de mijloc, la conducerea planetei.

Islamul politic este cea mai importantă parte a gândirii Islamite moderne, fondat de către Hassan al-Banna, care l-a văzut ca pe o ideologie a individului, statului și societății.³⁸

În primul rând, „ciocnirea civilizațiilor” prezisă de Samuel Huntigton opune lumea occidentală, capitalistă unei lumi musulmane caracterizată prin respectarea valorilor tradiționale ale credinței sale. Extremiștii islamici urmăresc islamizarea societăților în ansamblul

lor, prin promovarea Cărții Sfinte. Există în acțiunile acestor militanți, tendința de naționalizare a comunităților musulmane, bazată pe unul dintre versetele Coranului, potrivit căruia “Voi sunteți cea mai bună adunare ivită din oameni” (Coran, 3, 110).³⁹ Hassan al-Banna, fondatorul Islamului politic, considera că religia și statul sunt una și aceeași entitate și dorea să readucă comunitatea musulmană la starea inițială, militând pentru dreptate socială și moralitate publică, precum și pentru naționalismul islamic – „umma”⁴⁰. Mohamed Talbi afirmă că “umma este un concept coranic : ea se definește ca o comunitate spirituală unică, indivizibilă, centrată pe relația cu divinitatea. Nu are conotații rasiale, politice, culturale, sociale, patriotice sau geografice”. Istoricul propune alăturarea termenului de “umma” unui adjectiv, rezultând astfel conceptele de “al-umma al-‘arabiyya” (națiune arabă) sau “al-umma al-islamiyya” (națiune islamică).⁴¹ Astfel, fundamentalismul islamic reprezintă o amenințare la adresa securității internaționale, fiind identificat cu acest

³⁷ Thoraval Yves, Ulubeyam Gari. *Lumea musulmană*, București, Enciclopedia RAO, 2003

³⁸ Scott Rachel, op cit., p.42

³⁹ Sitaru Laura. *Gândirea politică arabă: concepte – cheie între tradiție și inovație*, Iași, Polirom, 2009, pp. 15-28

⁴⁰ Scott, op.cit.,p.42

⁴¹ Mohamed Talbi în Sitaru Laura. *Gândirea politică arabă: concepte –cheie între tradiție și inovație*, 2009, p.107

naționalism –umma- în virtutea căruia consideră că toată lumea islamică este o identitate unică și singulară, care trebuie să lupte împotriva necredincioșilor lumii vestice.

În al doilea rând, în numele legii islamice, grupurile islamice fundamentaliste au dus războiul sfânt- Jihadul. Majoritatea experților, înțeleg jihadul într-un sens militar, fiind așteptat ca statele islamiste –dar al-Islam- să se angajeze în războaie împotriva comunităților externe non-islamiste- dar al-harb⁴². Urmărind manifestul „The neglected duty” scris de Abd Al-Salam Faraj, se observă că acesta promovează utilizarea violenței pentru îndeplinirea scopurilor fundamentalismului islamic. Astfel, textul redactat într-un limbaj simplu și accesibil tuturor oferă o justificare pentru acțiunea militară: scopul (statul islamist) scuză mijloacele (asasinatele).⁴³ În acest context, jihadul are două componente⁴⁴: prima vizează păstrarea unității religioase a lumii islamice, ceea ce presupune acțiuni împotriva liderilor arabi corupți și impunerea shari- ei; cea de-a doua componentă urmărește

desfășurarea unor acțiuni împotriva dușmanilor statelor arabe-SUA, Europa și Israel.

În continuare, atacurile teroriste produse în America la 11 septembrie 2001 dovedesc modul în care securitatea internațională este afectată de fundamentalismul islamic. Revendicată de gruparea Al- Qaeda , tragedia din dimineața acelei zile, când au fost deturnate patru avioane cu pasageri și distruse turnurile gemene-World Trade Center, este parte a așa numitei ideologii Osama Bin Laden, axată pe trei dimensiuni: globală, regională și economică.⁴⁵ Această ideologie reiese din discursurile sale, care depășesc granițele unei simple amenințări la adresa Vestului pentru protecția musulmanilor, fiind tratate teologice care justifică violența și ura față de Occident într-un cadru musulman. Documentul lui Bin Laden intitulat "Islamul moderat este o metanie pentru Vest," este unul dintre documentele cele mai importante ale Al-Qaeda. În el, musulmanii moderați sunt condamnați pentru că au încercat să coexiste pașnic cu non-musulmanii. „Ofensiva Jihad” este susținută ca fiind nu doar legitimă, ci și

---

⁴² Scott, op.cit.,p.43

⁴³ Ibidem,p.49

⁴⁴ Terorismul. Dimensiune geopolitică și geostrategică. Războiul terorist. Războiul împotriva terorismului, Centrul de Studii Strategice de Securitate, MapN, BUCUREȘTI, 2002, p.33

---

⁴⁵ DENIS MCAULEY, The ideology of Osama Bin Laden: Nation, tribe and world economy, Journal of Political Ideologies (October 2005), 10(3), 269–287

obligatorie. Musulmanii sunt îndemnați să urască întotdeauna, să discrimineze și să-i umilească pe non-musulmani, ceea ce înseamnă că războiul lui Bin Laden este un război total, fără cale de reconciliere.⁴⁶

În aceeași ordine de idei, Orientul Mijlociu a devenit în anul 2011 scena unor revolte sângeroase, cu implicații asupra întregii securități internaționale. Începută în Tunisia, “primăvara arabă” provoacă fiori întregii lumi. Căderea liderului tunisian a avut un efect de domino în spațiul Orientului Mijlociu. Astfel, revoluției de iasomie, i-au urmat evenimentele din Egipt, care au provocat puternice îngrijorări pe scena internațională. Alternativa înlocuirii liderului Mubarak cu “Frația musulmană” trezește spaimă în forurile de securitate, factorul religios fiind ușor folosit pentru manipularea unei societăți copleșite de sărăcie, care resimte hegemonia economică a Occidentului și care este, mai nou, marcată de o revoluție sângeroasă. Posibilitatea unor guverne islamice reprezintă un factor de instabilitate pentru țările vecine și implicit pentru securitatea internațională. Riscul ce

decurge în mod inevitabil de aici este reprezentat de amenințarea Jihadului, cu ajutorul căruia militanții islamiști doresc înlăturarea liderilor arabi ce duc o politică bazată pe naționalism, pentru promovarea valorilor Islamului tradițional, implicit a egalității tuturor arabilor. “Frații musulmani” susțin înlăturarea de la putere a lui Mubarak, profitând de situația conflictuală apărută în Egipt pe fondul nivelului de trai scăzut al populației și lipsei de capacitate a autorităților pentru rezolvarea protestelor, ceea ce demonstrează o guvernare deficitară, aflată în neconcordanță cu modelul democratic promovat în globalizare.

Având în vedere cele amintite anterior, susțin perspectiva unui islamoterorism, în defavoarea unei democrații islamice, deoarece sunt de părere că deși importanța organizațiilor religioase s-a diminuat, se observă totuși o tendință a cetățenilor de a face apel la partea mistică, sacră a existenței lor, religia fiind un sprijin și o speranță pentru depășirea problemelor actuale. Fenomenul religios este puternic conturat în zonele ce se confruntă cu sărăcie extremă, suprapopulare, malnutriție, subdezvoltare sau zone încununate de conflicte cu motivații etnice sau spirituale. Astfel, credințele religioase pot lua forme politice și adeseori, pe fondul unor eșecuri de

---

⁴⁶ Yannis A. Stivachtis, Searching for justice and salvation: islamic fundamentalism as a challenge to western-centric international order: *THE CASE OF AL QAEDA*, Research Institute for European and American Studies, 2009, pp. 11-12

modernizare pot duce la acțiuni fundamentaliste.

Concluzii

Lucrarea prezintă argumentează în favoarea ipotezei „Fundamentalismul islamic reprezintă o amenințare la adresa securității internaționale”, adepții acestei mișcări urmărind să instaureze Islamul ca religie universală. În virtutea acestui scop, așa cum am arătat anterior, jihadul este singura modalitate de a instaura „sharia” și de a-i pedepsi pe toți necredincioșii occidentali. Ideologiile câștigă, așa cum susține Mcauley⁴⁷ hegemonie culturală prin faptul că oferă un mod de viziune asupra lumii, ceea ce face și Islamul sau Al-Qaeda. Lupta pentru democrație a popoarelor arabe din țări precum Tunisia, Egipt sau Libia este pusă sub semnul întrebării de acțiunile unor grupări islamiste, din interiorul cărora par a se ridica succesorii actualilor lideri. În aceste condiții este incert pentru ce luptă acele popoare. Dornici de a se elibera de sub conducerea autocratică, aspirând la libertate și respectarea drepturilor, acei oameni își pot vedea idealurile strivite de valorile tradiționale ale Islamului, promovat în forma lui cea mai dură de militanții islamiști. Ajunși la putere, acestora le va

fi ușor să pornească un război sfânt împotriva occidentalilor. Astfel, securitatea internațională este amenințată de creșterea influenței fundamentalismului islamic la nivel societal, iar balanța de putere trebuie să rămână echilibrată pentru păstrarea păcii la nivel mondial.

Bibliografie:

1. Buzan Barry, New Patterns of Global Security in the Twenty-First Century, International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-), Vol. 67, No. 3(Jul., 1991)
2. Mcauley Denis, The ideology of Osama Bin Laden: Nation, tribe and world economy, Journal of Political Ideologies (October 2005), 10(3)
3. Revel Jean-Francois, Revirimentul democratiei, trad. Dan C. Mihăilescu, Bucuresti, Humanitas, 1995
4. Scott Rachel, An official Islamic response to the Egyptian al-jihad movement, Journal of Political Ideologies, 39-61, 2003
5. Sitaru Laura, Gândirea politică arabă: concepte –cheie între tradiție și inovație, Iași, Polirom, 2009
6. Terorismul. Dimensiune geopolitică și geostrategică. Războiul terorist. Războiul împotriva terorismului, Centrul de Studii Strategice de Securitate, MapN, BUCUREȘTI, 2002, p.33

---

⁴⁷ Mcauley, op.cit. p.16

7. Thoraval Yves, Ulubeyam Gari.
Lumea musulmană,
București, Enciclopedia RAO, 2003

8. Yannis A. Stivachtis, Searching
for justice and salvation: islamic

fundamentalism as a challenge to
western-centric international order:
THE CASE OF AL QAEDA, Research
Institute for European and American
Studies, 2009

Criterii de redactare a articolului în revista „Diplomacy & Intelligence”

Articolul trebuie să pornească de la o *ipoteză sau întrebare de cercetare* în cadrul domeniului disciplinar al științelor sociale, politice, economice, a relațiilor internaționale și de securitate și/sau să urmărească tematici relevante pentru societatea internațională și românească contemporană. Articolul trebuie să ofere *contribuții originale de cercetare empirică și/sau teoretică*.

Criterii formale

Articolul trebuie să respecte următoarele criterii formale:

●●3 -7 pagini

●●Font Palatina Linotype cu caracter de 12, cu diacritice

●●Spațiere la 1,5 rânduri

●●Indent 2 dreapta/stânga

Structura articolului:

●●Numele și Prenumele autorului (o scurtă biografie – 2-3 rânduri)

●●Abstract – 5-10 rânduri – Română și Engleză/Franceză

●●Cuvinte cheie

●●Corpul articolului

●●Concluzii

Reguli de citare: Citare în text

●●*Volum de autor*

(Mandelbaum 2002, p.23) sau pentru mai multe pagini – (Mandelbaum 2002, pp.23-25)

La Bibliografie se citează astfel

Mandelbaum, Michael 2002. *The ideas that conquered the world: Peace, democracy, and free markets in the twenty-first century*. New York: Public Affairs.

●●*Articol în jurnal academic*

Citare în text (Lipson 1991, p.32)

Bibliografie

Lipson, Charles 1991. Why are some international agreements informal? *International organization*, 45, 495–538.

●●*Capitol în volum colectiv*

Citare în text

(Keohane 1983)

Bibliografie

Keohane, Robert. 1983. “The Demand for International Regimes.” In *International Regimes*, ed. Stephen Krasner, 56–67. Ithaca, NY: Cornell University Press.

Articolele vor fi trimise pe adresa valeriua@gmail.com și vor fi supuse atenției
Consiliului Științific pentru obținerea acceptului de publicare.

<http://www.strategiiaplicate.ro/>

© Centrul de Strategii Aplicate

2013

